

ATEITIS

1952 M.

BIRŽELIS

NR. 6

STUDENTŲ ATEITININKŲ DĖMESIUI

Vasaros atostogoms prasidėjus, susidomėjimas stovyklomis gausėja. Šiais metais studentams ateitininkams numatoma stovykla rugsėjo pirmą savaitę (visą savaitę) Chicago apylinkėse. Stovyklos - suvažiavimo metu planuojama įdėti programa: paskaitos at-ko teismas, literatūros bei meno vakarai, jumoro laikraštėlis bei sporto varžybos. Tiksliai data, vieta ir programa bus paskelbta spaudoje ir išsiuntinėta draugovėms. Draugovės malonėkte iš anksto pramatyti atstovus į stovyklą - suvažiavimą drauge išdiskutuodami į suvažiavimą įneštinus klausimus.

Taip pat kviečiami stovyklon at-ku draugai-bičiuliai studentai, norintieji akademiškai praleisti vieną savaitę atostogų.

Registracijos ir įvairiais stovyklos reikalais prašome kreiptis į C. Valdybos pirmininką J. A. Gylį, 1836 S. 49th Sourt, Cicero 50, Illinois.

O. Stankaitytė
Sekretorė

KITAS "ATEITIES" NUMERIS
išeis tik po vasaros atostogų — rugsėjo mėn. pradžioje. Visą medžiagą prašome siųsti iki rugpiūčio 15 d. Būtų gera, kad iš visų jaunimo vasaros stovyklų redakcija susilauktų nuotraukų ir korespondencijų.

Visiems mūsų bičiuliams, bendradarbiams ir skaitytojams linkime nuotaikingos vasaros!

Redakcija

TURINYS

Dr. J. Grinius — Į jaunatvišką kūrybą (atviras laiškas moksleiviams ir studentams ateitininkams)	121
F. Ng. — Azijos studento malda	122
A. Baužinskaitė — Jų kapų niekas nežinos ...	123
Modestas Stepaitis — Draugo laidotuvės saulės mieste	124
Ada Karvelytė — Gal pamiršai (eil.)	125
Rinktinės graikų epigramos	125
Simas Sužiedėlis — Nustatėm tobulesnes formas (Ateitininkų reorganizacinei konferencijai 25-ri metai)	126
Vincas Kazokas — Debesys (eilėraščiai)	130
D. Aleksandravičiūtė — Vasaros rūpestis	131
Prof. J. Brazaitis — Su jaunąja Lietuva	132
J. Maironis — Jau slavai sukilo	132
J. Žilevičius, L. M. — Lietuviškoji muzika Amerikoje	134

ATEITIES SPINDULIAI

K. Keblinskas — Akis už akį	136
J. B. — Beržas svyrųoklis	137
D. Nauragytė — Debesų sonata (eil.)	137

SPORTAS

Beisbolas	130
-----------------	-----

KREIVOS ŠYPSENOS

.....	139
-------	-----

DARBAI IR ŽMONĖS

Pr. Naujokaitis — Debesys plaukia pažemiu	140
O. S. — Pax Romana kongresas	141
K. K. — IRC atstovų suvažiavimas New Londone, Conn.	141

PLAČIAME PASAULYJE

.....	143
-------	-----

Viršelio 1 psl. — Kelias į Raudondvarį. Nuotrauka V. Augustino. 124 psl. vinjetė ir "Kreivų šypsenų" karikatūros — G. Botyriaus.

LIETUVIŲ KATALIKIŠKOJO JAUNIMO ŽURNALAS

VYR. REDAKTORIUS — Paulius Jurkus

REDAKCINIS KOLEKTYVAS: D. Aleksandravičiūtė, A. Bendoriūtė, J. Baužinskas, G. Macelytė, A. Mažiulis

Redakcijos ir administracijos adresas :

"Ateitis", 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y., U.S.A.

PRENUMERATA metams: \$4.00 pagal U. S. dol. kursą

Garbės prenumerata metams \$10.00.

Atskiro nr. kaina 40 ct.

LITHUANIAN CATHOLIC YOUTH MAGAZINE

Published monthly, except July and August, by the Lithuanian Catholic Youth Association "Ateitis", 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Subscription \$4.00 per year.

Single copy 40 cents.

Entered as second - class matter at the post office at Brooklyn, New York, March 31, 1950 under the Act of March 3, 1897.

ATEITIS

LIETUVIŲ KATALIKIŠKOJO JAUNIMO ŽURNALAS

EINA NUO 1911 M

BIRŽELIS

1952 M., NR. 6

Į JAUNATVIŠKĄ KŪRYBĄ

ATVIRAS LAISKAS MOKSLEIVIAMS IR STUDENTAMS ATEITININKAMS

Mielieji idėjos broliai ir sesės,

Apie jus ir jūsų veiklą aidas iki manęs ateina dažniausia iš JAV, nes čia ateitininkų yra susitelkę daugiausia. Laikraščiuose užtinku žinių apie jūsų susirinkimus, pasilinksminimus, susitelkimo valandėles, bendras šv. Komunijas, apie literatūros būrelius. Tai mane, seną ateitininką, atskirtą toli nuo jūsų, pradžiugina ir paguodžia. Tačiau nė vien džiugius dalykus man tenka apie jus išgirsti.

Laiškais ir kitais keliais ateina ir nelinksmy žinių. Sako, jūsų tarpe jau prasidedanti reikštis apatija; jūsų susirinkimai tebūna retai; į juos jūs nenoriai lankotės, o nuėję laikotės pasyviai ir žiūrite, kaip greičiau iš jų pasprukti; jūsų susirinkimuose retai tekeliama pasaulėžiūriniai klausimai ir dėl jų neįvykstančios diskusijos; jūs mėgsta, kad jums vadovautų vyresnieji, o patys mažai iniciatyvos terodą, nebent pasiūlyti; jūs pavartote ir paskaitote "Ateitį", tačiau už ją apsimokėti, ją prenumeruoti nenorite; į tą savo žurnalą mažai arba nieko nerašote. Štai kokie priekaištai aidai ligi manęs ateina. Nesakau, kad šitie priekaištai jums būtų visu šimtu procentų teisingi, tačiau manau, kad jie nėra be pagrindo. Taip leidžia spėti ir žinėlės, kurias laikraščiai apie jus paskelbia.

Pavyzdžiui, vienur kitur tenka skaityti apie jūsų bendrą šv. Komuniją, bet man dar neteko skaityti, kad jūsų kuopose veiktų eucharistininkų būreliai, kurie būdavo Lietuvoje. Taip pat neteko užtikti žinios, kad jūsų kuopose būtų šv. Rašto rateliai. Kodėl? Argi jūs jau visi būtumėt perskaitę visą Naująjį Testamentą? Ar jūs jau esate taip gerai į išstudijavę, kad jums nebereikia nei skaityti, nei su prityrusiais dvasios vadais jį aiškintis? Nemanau, kad būtumėt tokie uolūs ir taip toli pažengę. O jei ne, tai kodėl pas jus nėra šv. Rašto ratelių? O gal tai reiškia, kad jūs tampate abejingi Kristaus mokslui, pagal kurį ateitininkai yra pasiryžę atnaujinti save ir pasaulį? Gal jau literatūrą ir muziką jūs pradodate labiau vertinti negu šv. Raštą? Ir seniau Lietuvoje moksleiviai ir studentai domėdavosi šiais mainais, bet jų kuopose būdavo ir šv. Rašto būreliai. Jie rinkdavosi kas savaitę bendrai skaityti ypač Naujojo Testamento. Dvasios vadai padėdavo jiems išsiaiškinti tas vietas, kurios per pamokslus rečiau aiškinamos arba neaiškinamos. Taip ir jūs turėtumėt daryti.

Domėdamasis jūsų veikimu, laikraščiuose taip pat neužtinku žinių apie jūsų labdaros ratelius. Kodėl? Ar

aplank jus nėra nei gausių ar vargstančių šeimų, nei ilgai sergančių ligonių, nei vienišų senelių, nei apleistų moterų su vaikais? Manau, kad tokių nelaimingų žmonių visur yra ir visur jie reikalingi pagalbos. Bet ar jūs atkreipėt į juos savo dėmesį? Ar jūs dažnai prisimenat, kad jūsų tikėjimas be meilės ir be gerų darbų artimui, ypač vargstančiam artimui, yra tuščias? Jūs gal pasiteisinsit sakydami, kad nelaimingiems žmonėms sušelpiti jūs neturite pinigų. Į tai atsakydamas, norėčiau paklausti: ar Lietuvoje moksleiviai ir studentai ateitininkai buvo turtingesni? Ne! Bet jie aukų surinkdavo iš kaimynų ir pažįstamų. Jie iš savo kuklių išteklų taip pat prie aukų prisidėdavo.

Kita vertus, nevisada nelaimingam žmogui pinigine ar kitokia medžiagine pašalpa yra pati reikalingiausia. Ji gali būti ir labai nedidelė, kartais tik simboliška, nes nelaimingam žmogui dažnai būna labai svarbu moralinė parama — užuojauta, geras žodis, nelaimingojo aplankymas, pasiteiravimas apie jo nelaimės ir vargus. Jam dažnai svarbu pajusti, kad jis nepaliekamas vienas, kad jis nėra visų užmirštas ir apleistas. Todėl aplankyti ligonius, paliegusius senelius, apleistas moteris su vaikais ir jiems bent simbolinę pagalbą suteikti daug pinigų nereikia, bet už tai reikia tikro noro ir širdies. Neužklęskite jos ir nepamirškite nelaimingųjų. Jiems jūs taip pat galite padėti, talkininkaudami BALFO va juose ir rinkliavose.

Neužtinku laikraščiuose nieko nė apie jūsų visuomenininkų-sociologų būrelius. Turbūt ir jų neturite. Ir vėl klausiu kodėl? Ar pas jus žmonių santykiai su turtais ir vieny su kitais tokie geri, kad nekelia jums jokio nepasitenkinimo? Ar jūs nepastebite, kad vieni žmonės vos gali pragyventi, nors nemažai dirba, o kiti nežino, kaip besipuošti ir beišdykauti? Ar jums nekyla klausimas, kaip reiktų geriau sutvarkyti darbininkų ir darbdavių santykius, kad nereiktų griebtis streikų? Ar jūs pasvarstėte klausimą, kas iš tikrųjų yra brangiau: ar darbininko raumenų jėga ir prakaitas, ar darbdavio turtas? Ar jūs turite atsakymą, kokios turėtų būti darbininkų teisės dirbtuvėse ir fabrikuose, jei be darbininko gyvosios jėgos fabrikai negalėtų nieko pagaminti? Ar jūs paklausėte savęs, kodėl darbininkas, grįžęs iš darbo, nebeturėtų noro paskaityti knygos arba rimtesnį laikraštį, ir ko reiktų, kad jis tai galėtų atlikti? Ar jūs svarstėte klausimą, kaip reiktų padėti darbininkui, kad jis per kelias ligos savaites nebūtų priverstas išiekvoti savo kelių metų santaupas? Ar šitokius ir panašius klau-

*Gražus dalykas geram tikslui apaštalauti,
bet sėkmingas apaštalavimas reikalauja
pradėti nuo savęs, o paskui eiti kitų
reformuoti.*

VYSK. M. REINYS

simus jūs nagrinėjote savo tarpe, ar mėginote su jais eiti į darbininkų susirinkimus? Ar kėlėte juos bent suaugusio jaunimo tarpe, sakysim, Vyčiuose? Jei viso to nedarėte, ypač jūs, kolegijų ir universitetų studentai, tai ar šitaip nenusižengėt senosioms ateitininkų tradicijoms? Jei jūs socialinių klausimų nesvarstot, tai kokie bus iš jūsų visuomenės vadovai? Ar visai subrendę jūs būsite visuomeniškai žmonės, kokiais turi būti ateitininkai, ar tik savo specialybės siauri savanaudžiai amatininkai?

Žinau, kad jūs sielojatės Lietuva ir lietuviybės išlaikymu. Bet ką jūs šitais klausimais padarote praktiškai? Ar jūs, pavyzdžiui, žinote, kiek daug tremtinių, net jūsų kaimynų ir pažįstamų, nėra prisirašę prie lietuviškos parapijos? Tuo tarpu lietuviška parapija yra lietuviškas židinys, kuriam kiekvienas lietuvis katalikas turi priklaustyti. Ką jūs esate padarę, kad šitaip būtų? Ar jūs dažnai prisimenat, kad pralenkti svetimtaučius mokslo pažanga ir geru elgesiu yra taip pat patriotinis darbas, kuris tarnauja mūsų tautos garbei? Ar jūs pagalvojat, kad savo asmenybės tobulinimas ir savo talentų ugdymas yra reikalingas ne tik jums patiems? Juk stiprių asmenybių ir talentingų žmonių gal neužilgo pareikalaus sugriautos iškankintos mūsų tėvynės atstatymas.

Skaitydamas laikraščius, kartais užtinku, kad jūs turite literatų ir muzikų būrelius. Tai labai gerai. Bet ką jūs tuose būreliuose veikiate? Ar ten jūs tik pasiklausote kitų, ar patys mėginatė savo parašytus straipsnelius, vaizdelius, eilėraščius skaityti, juos pakritikuoti ir bendromis jėgomis pataisyti? Drįstu įtarti, kad ten jūs dažniausia pasitenkinat pasyviu klausimu, bet patys mažai arba nieko nerašote. Šitaip sprendžiu iš to, kad jūsų žurnale "Ateity" naujų vardų mažai arba ir visai neužtinku.

Jau, rodos, šešeri metai, kaip "Ateitis" atgimė Vokietijoje ir persikėlė į JAV. Bet kiek per tą laiką iškilo naujų sugebančių rašyti pajėgų? Kur jie? Ar jie slepia ir užkasa savo talentus? Klausiu "ar jie užkasa", nes netikiu, kad Dievas tų talentų jums visai nebūtų davęs. Jis jų duoda visais laikais, duoda ir jums. Bet ką jūs su jais padarote? Ar bent išmėginote, pasiėmę plunksną ir popierio? Kodėl jūs nepasekate tais studentais ateitininkais, kurie Lietuvoje "Ateitį" redaguodavo ir ją daugiausia prirašydavo, o sendraugiai tik retkarčiais talkininkaudavo? Ar jūs todėl nerašote, kad jums nekyla jokių religinių, pasaulėžiūrinių, visuomeninių, tautinių, literatūrinių ar asmeninės egzistencijos klausimų? Nedrįstu įtarti, kad jūs mažai teskaitote, kad jūsų galvos ir širdys tuščios, nes negaliu su jumis sueiti ir su jumis pasikalbėti. Bet ko jūs tylite, jei įvairių klausimų ir rūpesčių turite? Kodėl to viso jūs neišliejate savo žurnale?

Pastaciau jums visą eilę priekaištinių klausimų. Gal kai kurie jų ir neteisingi. Atleiskit, jei šitaip būtų, nes, matote, gyvenu toli nuo jūsų ir neviską žinau. Tačiau tais klausimaisiais priekaištais kartu norėjau parodyti, kokia plati yra veiklos dirva ir kaip maža tegali būti vietos apatijai jūsų tarpe. Jūs turite išugdyti ir pasinaudoti visais savo talentais, nes jūs turite pakeisti vyresnius, kurie sensta ir pamažu išeina iš gyvenimo. Jums vis labiau ir labiau tenka pasiimti atsakomybę už šūkį "Viską atnaujinti Kristuje".

Jūsų Dr. J. Grinius

Vokietija, 1952. VI. 2.

AZIJOS STUDENTO MALDA

F. NG.

O Jėzau Kristau, kuris mus padarei savo broliais, duok mums visuomet tikėti, kad Tu mus myli.

Duok mums džiugiai sutikti ir noriai paaukoti daugelį valandų savo sunkiam mokslui, kurį mes turime studijuoti.

Kai mes esame išsiblaškę ir neramūs, tada suteik mums savo susikaupimo dvasios ir pasiaukojimo pareigai.

Kai mes esame išvargę nuo skaitymo tylomis nakties valandomis, tada primink mums ilgas savo naktis, kurias Tu praleidai maldoje.

Kai mums skauda galvas, tada primink mums erškėčių vainiką ant savo galvos.

Kai mes esame nusidirbę, prislėgti ir netekę ryžto savo studijose, varguose ir namų apyvokos darbucse, tada primink mums savo kryžiaus kelią.

Kai mes jaučiamės vieniši ir apleisti, tada duok mums prisiminti Tave, vienišą ir apleistą savo Meilės Sakramente.

Kai mes ilgimės namų ir tėvynės, tada primink mums, kad Tu neturėjai vietos priglaust savo galvai.

Kai mes susitinkame su rasiniu pasipūtimu, kai kenčiame neteisybes, tada suteik mums, saldusis Jėzau, stiprybės atleisti.

Duok, kad mes mylėtume visus tuos, kurie yra apie mus, o ypač tuos, kurie nėra mėgiami, ir tuos, kurie mus erzina.

Duok, kad mes būtume malonūs savo kalboje ir gailėstingi savo pokštuose; kad niekad nieko nepakalbėtume ir nepažemintume.

Duok mums pasiaukojimo dvasios bei stiprybės vykdyti tiems dalykams, kurie mus veda arčiau prie Tavęs, — stiprybės susilaikyti ir nedaryti tų dalykų, kurie mus tolina nuo Tavęs.

Aš prašau Tave, Gerasis Jėzau, leisk mums sudėvėti savo jaunas širdis karštai Tave mylint ir karzygiškai Tau tarnaujant.

Mieloji Marija, studentų Motina, melskis, melskis už mus.

Šv. Ignacai, kuris turėjai studijuoti sunkenybėse, kaip ir mes, padėk mums pasidaryti šventiems, kaip ir tu.

VERTĖ J. TIN.

V. Kašuba

Išsivadavimas, 1941 m. simbolika

JŲ KAPŲ NIEKAS NEŽINOS

Lietuvos istorija kupina kančių. Ne kartą lietuvio ištvermė buvo bandoma kalaviju, botažo smūgiais ir nelaisvės pančiais. Ne kartą lietuvio širdis sopėjo netekus gimto žodžio, sūnaus savanorio ar laisvo rytojaus. O tačiau 1941 metų birželio 14-jį tą didžiąją lietuvio kančią apvainikavo dar sunkesniais kentėjimais. Tą dieną Lietuva neteko 34.260 sūnų ir dukterų. Ir tai buvo tik pradžia.

Apgaule, persekiojimu ir teroru bandė rusai sukomunistinti Lietuvą, bet viskas buvo veltui. Tad pamatę savo nepasisekimą, jie griebėsi žiauriausių priemonių — išnaikinti visus tuos, kurie priešinosi komunizmui. Sudaryti sąrašai visų organizacijų ir grupių, kurių vadai ir nariai paskirti trėmimui į Rusiją, apėmė visus patriotinius, kultūrinius ir religinius sąjūdžius. Komunizmo planas buvo visiškai lietuvų tautos sunaikinimas. 700.000 lietuvų buvo numatyti deportacijai, o šito plano fotostatinės kopijos ir dabar dar liudija komunistų pasiryžimą praveisti trėmus tuos milžinišku mastu.

1941 metų birželio 14 šitas baisusis planas buvo pradėtas vykdyti. Nakties metu ginkluoti kareiviai ir partijos nariai sunkvežimiais važinėjo po miestus, kaimus ir viensėdžius ir rinko savo aukas. Nei seneliai, nei kūdikiai nebuvo aplenkiami.

Nekaltos aukos, sugrūstos į prekinis vagonus, be maisto, be vandens ir be paskutinio tėviškės vėjelio dvelkimo buvo gabenamos į tolimą Sibirą. Trijų dienų laikotarpyje tokiu būdu Lietuva neteko 65.000 savo gyventojų. Tuo pačiu metu kalėjimuose baisias tardymų kančias kentė apie 15.000.

Šitų skaičių akivaizdoje verta prisiminti, kad išvežtieji, o taip pat ir kaliniai — jie buvo nekalti ir su nedidelėmis išimtimis nepriklausė jokiam politiniam judėjimui. Tai buvo daugumoje ūkininkai, tarnautojai, paprasti darbininkai, mokytojai, kunigai, studentai. O ką gi bekalbėti apie vaikus, kurie buvo atskirti nuo tėvų, apie kūdikius, baugiai besiglaudžiančius prie bejėgių motinų, apie senelius, sulaukusius žilo amžiaus ir betrokštančius tik mirti gimtoje žemėje. Vienintelis nusikaltimas tų ištremtųjų buvo tai, kad jie buvo lietuviai ir tokiais norėjo išlikti.

Birželio 14 lietuviui amžinai bus kančios diena, o tačiau tai buvo tik pradžia lietuvių tautos naikinimo. Kas suskaičiuos tremtinių vilkstines 1944-tųjų metų, kas grąžins tuos, kuriuos ištrėmė 1945 liepos, rugpjūčio, rugsėjo mėnesiais, 1946 vasario 16-tosios proga, 1947 metų trėmimų mėnesiais, 1948, 1949, 1950?... Kas surinks juos tremtinių stovyklose prie Jakutsko, Irkutsko, Boikalo, Novosibirsko, Sverdlovskio, Krasnojarsko, Archangelsko, Varkutos ir kitose tolimos Rusijos vietovėse? Kas, pagaliau, atstos tuos, kurie patenka į tuos 30-35%, kurie įrašomi į mirusiųjų sąrašus?

Koks anų birželio dienų ir vėlesnių trėmimų aukų likimas galima suprasti iš retų šurpių laiškų, įvairiais keliais pasiekiančių laisvuosius brolius. Ten jie patenka pagal kategorijas: vieni į vielomis aptvertas stovyklas, kiti į kolchozus, tačiau visi paskiriami vergų darbams. Lietuvių rankos atžymi plačius iškirstus miškus, tiesia geležinkelius, kasa anglis, gilų Volgos ir Dono kanalą savo prakaitu ir gyvybe išgrindė ne vienas lietuvis. 14-16 valandų darbas, sargybinių keiksmų ir smūgių palydimas, tiek moteris tiek vyrus palengva stumia į kapus.

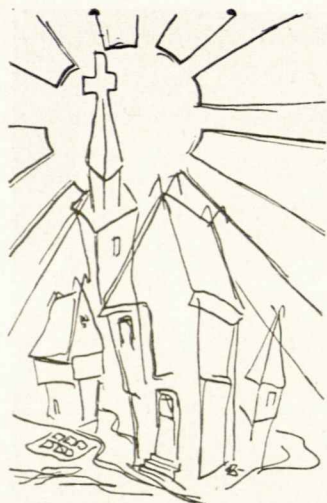
Ir štai dabar, kada birželio 14-jį gedulu ir siaubu minima lietuvių lūpose ir kai tylios maldos ir tolimi troškimai palengvint ir sustiprint Lietuvos kančias yra vienintelė paguoda, tokie pat trėmimai ir tokie pat ištremtųjų vargai tęsiasi tokiu pat įtūžimu. Lietuvos miestai ir kaimai netenka vis daugiau savo sūnų, o jų vietose atsiranda rusai, kad dar labiau sustiprintų komunistinę priespaudą ir įvykdytų tą žiaurųjį planą — 700.000 ištremti į Sibirą.

Ir kyla klausimas, ar kas beišgelbės ar begrąžins tuos brolius iš tremties? Ar jų likimas toks, kaip ano partizanų dainų kalinio, kuris tamsiam kalėjime skundžias, kad

Nei močiutė, nei seselė mano kapo
[nežinos. —
tik pageitę medžio lapai mano dalį
[apraudos!

Ir tas klausimas išauga į dar didesnį: ar dar ilgai toji birželio 14-oji bus ne vien tik praeities kančių simbolis, bet ir skaudūs dabartis?

A. Baužinskaitė

DRAUGO LAIDOTUVĖS SAULĖS MIESTĖ

(Iš neišspausdintos
knygos „Būties pievose“)

MODESTAS STEPAITIS

— Aš tau pasakojau apie saulės miestus, nes ten jau kartą buvau, lyžtelėjau medaus ir, žiūrėk, aš jau ne tas; aš ten einu ir paprašysiu, kad man įžengus užsklęstų vartus, o buvau išbėgęs tik išmesti šios ilgesio grandinės, kurią dar turiu, bet kam man ją tempti, kas ji man?

Ir sviedė ją kieta ranka ant didžiojo kelio, o ji praverko visų karžygių kardų kietumo aimana. Jos verksmą visi girdės, kurie tik eis didžiuoju keliu. Negalės žemę sutalpinti, nei dangaus upėse paskęsti.

Jis nusigręžė nuo manęs ir, savyje užsidaręs, pasiėjo ton pusėn minties vikrumu. Aš sustingau, tartum man iš rankų būtų puolusi brangiausia vaza ir sudužusi į dulkių šukes. Vijausi, perkūnu šaukiau, norėjau kažką pasakyti, kažką paklausti. Šauksmas manasis išblyškęs nebyliu grįžo, o ji jau slėpė akiračio dangalą.

Rymojau ir kukčiojau ant savų rankų. Priverkiau gaubtas delnas, išpyliau ir vėl priverkiau baltų ašarų, gyvų, ašarų su širdimi ir akimis, kurios jautė, mylėjo ir kentėjo ant šio kelio, taip nykiai plataus. Slinko pro mane minios be žodžių, be dainų, užgesusiomis akimis, tuščiomis rankomis.

Aš ilgai vijausi savo nepažįstamą draugą. Norėjau eiti su juo į saulės miestus ir mąščiau: — Prisirašysiu saulės daug, pilnas rankas ir, niekur negaišdamas, bėgsiu namo. Jei kas kelyje prašytų manęs, neduosiu, o jei ir duosiu, tai tik mažą trupinėlį, kad neverktų. Visa kita, giliai paslėpęs savyje, pranešu mano žemei ir užkursiu tokią ugnį, kurios daugiau niekas neužgesys, ir mes liepsnų šešėlyje vėl šoksime aną nebaigtą gyvenimo šokį.

Tie miestai kitoki ir ateivius ten kitaip priima. Pristatė prie manęs vienas ir vis kalbėjo apie tą patį nieką, kad jis buvęs, kad jo nesą, kad jis vėl būsiąs. O aš jam pasakojau, kad mano kojos yra išbraidžiusios pradžią upelių, kurie dabar skubėdami bėga į jūras giliai, nešdamiesi laukų ir girių skundą, žemės skausmą, senų pilių paslaptis ir nugrimzdusių dvarų lobius. Ten krauna jie didžiausios dienos rytui, ten ir baltosios rankos manęs laukia. Mane naktimis mokė lakšnutės suokti, o rytui bundant, gegutės kukuoti; — ir dalgė tebkabo lankos karklyne.

— Tai tu ne iš čia, — klausė ilgai tylėjęs.

— Ne, aš iš ten, čia tik praeidamas užsukau. Truputį iš kelio, bet norėjau pamatyti ir gauti jūsų saulės, apie ją daug buvau girdėjęs: esanti graži ir žerinti kaip ugnis, niekad nepykstanti, dalinanti dovanas ir einanti žaisti su senais ir jaunais nuo ryto ligi pat vakaro. Ir susigundžiau, sakau, parnešiu lauktuvių, bet dabar čia jos niekur nematau. Gal pats galėtum man ją parodyti?

Mielai sutiko, tik, pažvelgęs į mano akis, pasakė:

— E, jos šiaure yra apvilktos, reikėtų naujų!

Aš jam buvau melavęs, aš mačiau jų saulę, bet ji nebuvo man graži, tartum iš nuobodulio išsiverkusi, ir tokios aš nenorėjau neštis. Tai nesulyginsi su mūsų, tai bent saulė! Jei mūsiškė manęs belaukdama iš ilgesio būtų ir mirusi, tai tokią kaip jų ir dar gražesnę aš pats iš pirmo akmens skeltuvu išskelsiu.

Sugaudė trimitas, ir, tarnų lydima, į aikštę atėjo miesto valdovas. Sveikino susirinkusius, kalbėjo ir tarp kitko sakė:

— Paukštis išbaidytas vėl sugrįžo, juodi lapai nukrito ir balti ataugo. Džiaugsmas praėjęs — nedžiaugsmas, šokis nešoktas — sudraskusio rūbo pamušalas, o gyvenimo neišversi.

— Ir jisai atėjo, — tęsė, — nieko neatsinešė. Įsirašė ugnim, gyveno gyveno ir numirė. Rado sustyrusį prie korio ant akėčių. Viena akis įsmigusi medun, kita atsirėmusi dangaus mėlynėn. Niekas negali pasakyti, kas jam gardesnė: dangaus duona, ar mūsų miesto medus? Ir rankų pirštai visai nesugniaužti. Ar jis neturėjo ko slėpti, ar nenorėjo pasiimti su savim? Veide, tiesa, dar buvo galima iš arti pastebėti kažkokią kadaise buvusią ilgesio žymę — vargo ženklą, bet jau užgijusi. Daugiau nieko neišskaitėme, — išilginės raukšlės viena kitos nelietė per visą veidą, ir nežinojome nei kas, nei iš kur.

— Nebuvo mums nė reikalo žinoti. Jis labai mylėjo mūsų miestą ir niekad negandino mūsų vaikų kitais miestais, miestais su naktimis, pilnais varnėnų. Už tai mes nukasėm smėlį, padėjė užpilsime žeme be jokio kaupto ir dažnai čia ateisime džiaugtis, mėtysime į tolį plunksnas bei leisime aukštyn didžiulius burbulus.

Mano širdis netilpo krūtinėj. Dabar viską supratau, prisiminiau, ką man buvo pasakojęs mano nepažįstamas, sutiktas ant didžiojo kelio, keleivis, kuris pabėgo, kurį vijausi. Iš mano akių ėjo ugnies skrituliai, ir jų buvo tiek daug, ir sukosi pašėlusiu greičiu taip, kad įsuko mane, miestą, visus. Rodos, ir aš sukau, ir tas miręs mano draugas, ir taip greitai, kad aš negalėjau atskirti, — buvom visi mirę ir visi gyvi, šokom tą patį šokį, sukome ton pačion pusėn.

Maldavau tuoj mane leisti prie mirusio, bet atsakė, kad aš galįs išsigąsti ir negalėsiąs daugiau jausti džiaugsmo.

— Išsigąsti mirusio? Aš nebijau, aš daug mačiau mirusių, su jais galiu kalbėti, paduoti jiems ranką, galiu eiti pasivaikščioti. Ką jie man padarys? Galės sakyti: — Užeikim pas mus, prilenksi truputį poilsui kojas. Aš atsakysiu: — Dėkui, neturiu laiko, noriu balanų priskaldyti, žadėjo ateiti vakarai ir atsinešti pasaką. Sutikę pasveikinkite maniškius, ir viskas. Vieną kartą, labai seniai, bet atsimenu kaip šiandien, pasijutau nei šiaip, nei taip. Ne prie mirusio, bet dar prie gyvo. Jis padavė man ranką nieko nesakydamas, bet tartum būtų pasakęs: — Laikyk, ji svyra! Žiūrėjo ilgai man į akis ir staigiai pasakė: — Mirštu! Aš kraipiau galvą, paskui ištariau: — Mirk, kagi? Tada jis tarė: — Noriu gyventi! Až vėl pri-tariau: — Gyvenk, kagi? Jis spjovė ir susmuko ant sienos. Aš tris dienas negalėjau raudonojo vyno gerti. Ir kam man reikėjo tai psakyti? Verčiau būčiau pasakęs: — Po žiemos ateis pavasaris.

Dundėjo būgnai nerimu, ir neštuvai artėjo su mirusiu, bet minios veidai liko tie patys, joks šešėlis nesusustojo ant jų ir iš paskos niekas rankų nelaužė.

Taip, ant neštuvų gulėjo kadaise mano sutiktas keleivis. Kūnas gerokai išbrinkęs, veidas žiauriai sustingęs, akys tuščios ir kažkur paklydusios, lyg būtų žiūrėjusios atgal pro užrakintus vartus ir norėjusios ką išvysti. Lūpos suskirdusios, lyg arimai nuo svetimos saulės, ir baisios, labai baisios. Rankos nebuvo sunertos, ir delnai išversti gulėjo. Kiekvienas galėjo skaityti iš jų, net bangu, tartum turėtų užkeikto dvaro raktus.

Ką kiti išskaitė, aš nė nežinau, gal jie nė neskaitė. Aš išskaiciau, kad jis mylėjęs pievas nuo pat kūdikystės ir svaiojęs jose su drugiais žaisti ilgai kūdikiu, kol tik žiedai saulėmis žydės. Paskui jis vėl norėjęs skęsti

Ada Karvelytė

GAL PAMIRŠAI?

Gal pamiršai jau piemenėlio laimę
Ir tuos takus, kur mindžiojai kadais?
Gal pamiršai gimtini savo kaimą
Ir maldą tą prie kryžiaus vakarais?

Gal pamiršai, kaip čiulba vyturėlis
Viršum artojo išverstos vagos?
Gal pamiršai, kaip kvepia žibuoklės,
Kurias rinkai dar tėviškės šlaituos?

Gal pamiršai, kaip savo gimtą gryčią
Per Sekmines kaišydavai beržais?
Gal pamiršai altorių tos bažnyčios,
Kur pirmą kart su motina meldeis?

O, nepamiršk tu piemenėlio laimės
Ir tų takų, kur mindžiojai kadais!
O, nepamiršk giminio savo kaimo
Ir tos maldos prie kryžiaus vakarais!

RINKTINĖS GRAIKŲ EPIGRAMOS

1

Tiesus yra nusileidimas į Hadą, ar tu eitum iš Atėnų, ar keliautum iš Meroės; todėl nesikrimsk, miręs toli nuo savo namų, nes iš visų kraštų tik vienas vėjas pučia į Hadą.

Autorius nežinomas

2

Aš ilsiuos toli nuo Italijos, toli nuo savo gimtojo Tarento, ir tai skaudžiau negu pati mirtis. Toks klajūno gyvenimas iš viso negyvenimas. Bet mūzos mane mylėjo, ir aš patyriau saldumo vietoj kartumo. Tačiau Leonido vardas neišnyko, nes mūsų dovanos įvedė mane į amžiną garbės šviesą.

Leonidas Tarentietis

3

Keleivi, prašau tave, jei tu pamatysi mano gimtąją Tesaliją, pasakyk mano vyrui: "Tavo žmona mirė, ir ją globia kapas, deja, arti Bosforo krantų. Bet pastatyk man cenotafą ten, kur tu esi, kad jis tau primintų tą, kuri kadaise buvo tavo žmona".

Agatijas Scholastikas

4

Man mirus, tegu žemė maišosi su ugnimi. Man nesvarbu, nes mano reikalai sutvarkyti.

Autorius nežinomas

5

Vyno gėrėjas Ksenofontas palieka tau, Bache, tuščią asotį. Priimk jį maloniai, nes tai visa, ką jis turi.

Eratostenas

6

Naktinio varno giedojimas neša mirtį, bet kai Demofilas užgieda, tai net ir naktinis varnas miršta.

Nikardas

7

Sykštuolis Asklepijus pamatė savo namuose pelę ir tarė: "Mieloji pelyte, ko tu nori iš manęs?" Ir pelė, šaldžiai šypsodama, atsakė: "Nebijok, drauge, mes neprasome iš tavęs išlaikymo, bet tik buto".

Lucilijus

(Surinko ir iš graikų kalbos išvertė J. Tininis)

TRYS BALTIJOS TAUTOS

žalumoje ir, netardamas žodžio, surasti žiedą, kurio lūpos nėra lietusios, ir spausti prie savųjų. Norėjęs, kad ir vakaras jį rastų pievoje besiklausant žiogo ir saulėleidy jį palydėtų pačia gražiausia giesme. Ant galo viskas sumaišyta, tartum rūstaus teisėjo sprendimas, lyg piktos raganos ranka nutraukta paskutinė styga karo. Ir vos galėjau paskutinius žodžius išskaityti — nesugrįši.

Labai maldavau, kad palaidotų už miesto pievoje, bet nesutiko. O duobė buvo be galo niūri ir man. Prašiau, kad bent verktų visi, nes toks mūsų šventas paprotys, bet jie atsakė: — Verk, jei nori, kam mums verkti, džiaugsmo pilnas miestas.

Nuleido duobėn, aš laužiau rankas ir norėjau bent dulkę savo žemės padėti jam po galva, bet neradau. Dabar tik supratau, kad aš esu neturtingiausias iš visų skurdžių.

Kai duobkasiai vertė ant jo žemę, man atrodė, kad toji juckiasi, o aš jčiau kažką savyje, ko nemoku pasakyti. Rodėsi, kad ir mane kasa, o gal mano brolių? Ir šiandien to negaliu pasakyti.

Negalėjau ten ilgiau pasilikti, dantys barškėjo. Sprukau prie vartų, bet sulaikė sakydami: — Negražu taip išleisti, be dovanų. Išsirink gražiausią mūsų saulę! Ką ten išsirinksi, svetima, suvytusi, negyvų akių, vos mirksi. Matyt, badą kentė. Ir kaip nekentės: niekur nebuvo tkių pievų, kuriose galėtų ganytis.

Bėgte bėgau ir atsigrįžęs mačiau tuos miestus temtant, o kažkur prieky, labai toli, mačiau savosios pašvaistę. Gal dangų padegė, gal man kelią šviečia, kas žino? Jei kas užklaustų, nuo ko bėgu, pasakytčiau:

— Ar nematai, kad pietuose gėsta, o šiaurėje tebedega!

NUSTATĖM TOBULESNES FORMAS

ATEITININKŲ REORGANIZACINEI KONFERENCIJAI
25-RI METAI

SIMAS SUZIEDĖLIS

*Šio straipsnio autorius — prof. S. Suziedėlis
— buvo jubiliejinio kongreso Kaune (1925 m.)
ir reorganizacinės konferencijos Palangoje (1927
m.) sekretorius. Red.*

Vakarinės žaros taku saulė jau buvo nubridusi į marias. Dangumi kilo mėnulis. Jo sidabrinio veido buvo dar taip maža, jog kelią turėjai pasišviesti žibintu. Žērėjo jais visa marių pakrantė. Ugnimi švytinti vilksnė, ateidama iš už kopų, vingiavo per baltutėles, bangų išskalautas smiltis ir ties kalno pušimis suko ratą. Niekas iš seniau nepaminė, ar kada buvo čia tiek žiburių ir žmonių, kaip tą liepos vakarą, sklindant giesmei apie aukso spindulius. Jai pritilus, vienas išėjo į vidurį ugninio rato ir tarė: "Malonūs draugai!... įieškojome naujų veikimo būdų, nustatėme tobulėsnes formas... Akivaizdoje žvaigždėto dangaus, ošiančių jūros vandenų ir liepsncjančių žibintų laužo prisiekiame savo krauju ir gyvybe — ligi grabo lentos eiti Dievo ir Tėvynės keliais..."

Tais dviem keliais buvo eita jau septyniolika metų ir ant Tėvynės aukuro palikta nemaža jaunų širdžių. Nelaiku priėjo mirties vartus ir taręs ugningus žodžius prie Birutės aukuro ir ne vienas tada bridęs pamario smiltimis su žiburiu rankoje. Daugumos jų net kapo vieta nežinoma — užlyginta pikto žmogaus siausmo arba užnešta karo viesulo. Kurie dar liko gyvi arba kurių atėjo daug naujų, yra suspausti gimtoje žemėje arba išbarstyti po visus pasaulio laukus. Mažai kas tada tikėjo, kad užeis tokie negando metai, kaip audra iš marių, kurių vandenis grūmojo bekylą debesys.

Tai buvo prieš 25 metus, kai Ateities Federacija, pirmą kartą tuo vardu, ėjo Palangos pamariu su žibintu liepsnelėmis ir nustatė ryškesnes veikimo formas.

Ateitininkai per penkiolika metų buvo jau išaugę į didelę šeimą: jie žengė per šeštą tūkstantį narių. Kaune sušauktas Jubiliejinis Kongresas, sutelkęs į Valstybės Teatrą 1600 dalyvių ir posėdžiaavęs penkias dienas (1925. VIII. 11-15), savo programos turiningumu ir įvairumu neturėjo dar lygaus. Ateitininkų istorijoje jis yra žymus dar tuo, kad jame buvo išsamiau aptarti ateitininkų ideologijos pagrindai. Juos išdėstė prof. Stasys Šalkauskis savo paskaitoje "Ateitininkų principai ir pareigos". Nei viena lietuvių organizacija ligi šiol nėra dar sulaukusi tokio nuoseklaus ir moksliskai pagrįsto savo principų aptarimo. Tuo būdu augančiam ateitininkų skaičiui buvo duota tvirta ideologinė atrama. Reikėjo taip pat tikslesnės bei lankstesnės ir organizacinės formos. Jubiliejinis Kongresas, tą klausimą svarstęs, įpareigojo Vyriausiąją Ateitininkų Valdybą sudaryti komisiją naujam organizacijos statutui paruošti ir sukviesti specialią konferenciją. Ji buvo numatyta šaukti 1926 m., tada dar nesitikint, kad tie metai bus labai nepalankūs savo drumsčiojimo politinėmis nuotakomis. Reorganizacinę konferenciją teko vieneriems metams atidėti.

Sudarytoji komisija, dirbusi dvejus metus, paruošė projektą bendriems ateitininkų įstatymams, atskirus statutus trimis sąjungoms (moksleivių, studentų ir sendraugių), reguliavimus sekcijoms ir jaunesniųjų ateitininkų kuopelėms, auklėjimosi bei lavinimosi programas ir pasireiškimo ženklų statutą. Komisiją sudarė prof. kan. Pr. Kuraitis (Pirm.), A. Kučinskas (sekr.), Pr. Mantvydas, J. Matulevičius ir kun. M. Gylys; pastaruosius du vėliau pakeitė A. Stalioraitytė ir Pr. Dielininkaitis. Patarėjais buvo prof. St. Šalkauskis, J. Grinius, St. Lušys ir A. Raulinaitis. Komisijai taip pat teko paruošti programą reorganizacinei konferencijai, kuri įvyko Palangoje 1927 m. liepos 15-19 d.

Susidomėjimas konferencija buvo labai gyvas. Viena, visi buvo susirūpinę organizacijos reformomis; antra, intensyviai buvo ruošiamasi įvairiai programai (sporto olimpiadai, dainų šventei, misterijai, spaudos parodai); pagaliau, daug ką viliojo gražusis Lietuvos pamarys. Taigi, jau liepos 14 d. (ketvirtadienį) būriai atkų užgožėjo Palangą, atvykę

**SUSIPRASTI,
SUSIORGANIZUOTI,
KURTI IR
KOVOTI**

Po Palangos konferencijos šituo šūkiu prof. St. Šalkauskis, antrasis Ateitininkų Vyriausias Vadas, nusakė tolimesnį ateitininkų veikimą.

TIŠKEVIČIAUS PARKAS PALANGOJE

kaip kas įmanė: garlaiviais, traukiniais, autobusais, dviračiais, arkliais ir iš arčiau pėsti. Nebuvo Lietuvoje net ir tolimiausio nuokampio, iš kur nebūtų atvykęs bent vienas atstovas. Vasaros metas davė progos Lietuvą pasiekti ir užsienyje studijavusiems: buvo atvykę studentai ateitininkai iš Vokietijos, Austrijos, Šveicarijos ir Prancūzijos. Viso registruotų dalyvių ir svečių susidarė arti 2000. Tokia minia žmonių, Palangai tada dar neturint gausiai vasarotojų, visai savaitei jos įprastą gyvenimą išvedė "iš tvarkos"; ji pasidarė judri, žaisminga ir margaspalvė. Atvangos metu, kai pasibaigdavo posėdžiai, moksleivių ir studentų buvo visur pilna — pamary, kopose ir pušyne. Palanga atrodė atgijusi ir jaunystės daina bei krykštavimu skambanti.

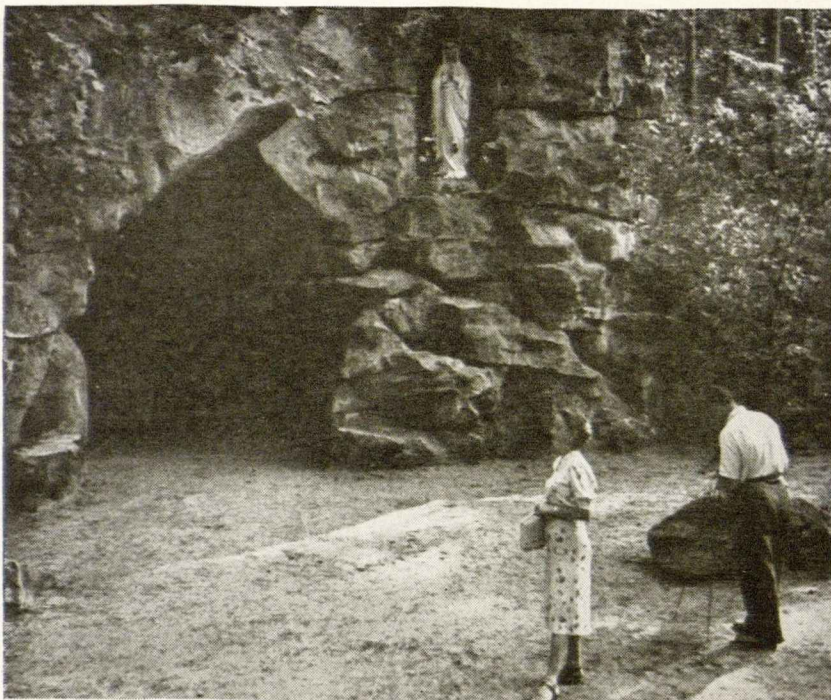
Bendrieji posėdžiai buvo daromi atviroje gamtoje, Tiškevičiaus parke, tarp lieknų pušų, prasikišusių pro lapuočių kuokštus. Pro juos ateidavo marių užavimas, kartais vos girdimas, o kai kada ir labai griausmingas. Vėjas tada nešdavo lietu. Liepos 15 d. (penktadienį), pradėdant konferenciją, kaip tik ir ėmė lynoti. Prof. Pr. Dovydaitis, ateitininkų vyriausias vadovas, savo atidaromąją kalbą turėjo sumesti greitomis. Jis priminė, kad toje vietoje, kur kunigaikštis Kęstutis sutikęs dailiąją lietuvių tautos dukrą Birutę, bręstanti Lietuvos šviesuomenė turi gerai ruoštis sutikti savo tautos ateitį ir šviesti jai nebe gėstančia ugnimi, o amžinąja Kristaus šviesa. Išrinkus prezidiumą ir dangui vėl blaivėjant, posėdin atvyko prezidentas A. Smetona, vasarojęs Palangoje. Jis pabrėžė, kad ši vieta jam ypatingai yra miela, nes čia yra ėjęs gimnazijos mokslus, tik tada rusai dar slopinę lietuvių tautinę sąmonę ir tikėjimą. Dabar Lietuvoje jau visiems laisva gyventi ir mąstyti. Ateitininkus jis pažįstęs kaip gerus tėvynės sūnus: jie yra daug sudėję aukų jos laisvei ginti. Jam malonu sveikinti susirinkus čia tuos, kurie rūpinasi tautybės ir katalikybės geru. Jis linkįs vis tobulėti, daugėti ir nešti gerų vaisių Valstybei ir Bažnyčiai. Prezidento sveikinimas buvo palydėtas skardaus "valio" ir toli nuaidėjusio Lietuvos himno. Sveikino dar žodžiu arba raštu visi Lietuvos vyskupai, šv. Tėvo atstovas A. Faidutti, Seimo pirmininkas, buvęs prezidentas A. Stulginskis, Amerikos ir Latvijos lietuvių katalikiškosios organizacijos, Vilniaus moksleiviai ir studentai lietuviai, visa

eilė Lietuvos katalikiškųjų organizacijų ir veikėjų. Sveikinimai rodė nuoširdų dėmesį ir pritarimą ateitininkų siekimams ir darbams.

Koks darbas ligi tol buvo atliktas, pranešimą padarė Sendraugių Sąjungos pirmininkas Dr. P. Bielskus, Studentų — Pr. Dielininkaitis, Moksleivių — St. Lušys ir Reorganizacinės Komisijos — prof. Pr. Kuraitis. Konferencija išrinko komisijas paruoštiems projektams peržiūrėti ir pateikti juos kitam pilnates posėdžiui.

Tarp dviejų bendrųjų posėdžių konferencija išsiliojo į margaspalvį paveikslą. Gyvai praėjo atskiros konferencijos visų trijų sąjungų, pasitarimai mergaičių, žemaičių ateitininkų, abiturientų ir kuopų globėjų (kapelionų ir mokytojų) ir posėdžiai įvairių sekcijų (abstinentų, eucharistininkų, meno mėgėjų, visuomenininkų). Ypač judrus ir labai gausūs, kaip niekada, buvo abu moksleivių "seimai" Kurhauzo salėje. Studentai tuo metu posėdžiavo Palangos vidurinėje mokykloje, sendraugiai — Tiškevičiaus rūmuose. Pagrindiniu klausimu buvo svarstomas ateitininkų persiorganizavimas ir tolimesnis veikimas. Moksleiviai diskusijose reiškėsi jaunatvišku karščiu ir gyvu sąmojumu, studentai buvo daugiau santūrus ir akademiški, o sendraugiai jautėsi stipriai įdiliginti taiklių prof. St. Šalkauskio pastabų dėl jų nepaslinkumo ir vėstančios dvasios. "Sendraugiai turi pasitempti, — pareiškė prof. St. Šalkauskis, — arba prieš juos bus sukelti jaunieji, kuriems reikalinga rėmėjų ir vadovų". Posėdžių pranešimai rodė, kad ateitininkai siekė jau septintą tūkstantį narių (moksleivių 6037, studentų 596, organizuotų sendraugių — 75).

Trečioji konferencijos diena, sekmadienis (liepos 17), buvo pradėta pamaldomis Tiškevičiaus parke. Graži gotikos bažnyčia iš vakaro vos talpino išpažintiesėjusius. Dabar į pamaldas atviroje gamtoje telkėsi ne tik tai du tūkstančiai konferencijos dalyvių, bet ir dauguma palangiškių, vasarojusių svečių ir būreliai ūkininkų, atėjusių iš artimesnių kaimų. Iškilmingas mišias atlaikė į pamokslą pasakė vyskupas M. Reinsys, kalbėjęs apie atnašautąją Auką gražioje Lietuvos gamtoje, kuri yra Dievo duota lietuvių tautai, kad ne tik iš jos gyventų, bet ir savo Kūrėją garbintų. Ateitininkų pasaulėžiūra gražiai tuos dalykus sujungianti. Ne vienas iš mūsų draugų už Dievą ir Tėvynę yra savo gy-

LIURDO GROTA PALANGOS
PUŠYNE

vybę paaukojęs. Mirusieji prisiminti "Amžinu atilsiu". Ta malda retai kada man buvo taip išpūdinga ir prasminga, kaip tada šalia siūbuojančių marių, kurių vienos bangos praeina, o kitos pakyla... Visi skirstėsi su pakilusiu pasiryžimu eiti tuo pačiu kovos keliu — už Dievą ir Tėvynę.

Tėvynės grožis ir meilumas tą popietį liejosi iš dainos Birutės kalno aikštėje. Jautriai ir darniai skambėjo lietuviška daina iš jungtinio ir Marijampolės choro jaunų krūtininių. Marijampoliškių buvo atvykusi visa šimtinė iš tolimų Suvalkijos lygumų. Chorams dirigavo komp. Kačanauskas ir muz. Kamaitis. Dainos pasiklausyti buvo atvykęs poetas Maironis, kalbininkas J. Jablonskis, Amerikos konsulas ir gausus būrys svečių. Atidaromąjį žodį tarė ir dainų šventę užbaigė rašytojas J. Paukštelis. "Mūsų daina, — kalbėjo jis, — tartum koks užburtas ugninis paukštis, skraido po lietuvių širdis ir kursto jose kilnių minčių, didžiųjų žygių ir pasiryžimų žiežirbas".

Nuo Birutės kalno nuaidėjusi daina vakaro prieblandoje jau skraidė po visą ugninę vilksnę, kuri žiburiai švyturiuodama ėjo marių putos skalaujamu pamariu. Jūra tą vakarą neramiai blaškėsi ir pūtė į krantą vėjus. Ant josios kranto, kur tamsoje šnekučiavo pušų viršūnės, buvo pakurta žibintų pašvaistė. Ji priminė amžinąją ugnį, kitados čia kurentą, tą tėvynės meilę, kuri išlaikė grynai lietuvišką, nors siaurą Baltijos rėžį. "Didingoji jūra, kurios pakraščiais šį vakarą ėjome žibintais šviesdamies, tegul visada primena mums amžinybės kelią, o šviesūs žibintai — idealų saulę ir žvaigždes" — kalbėjo A. Tilenis iš sustojusių rato. Vėjas po to pasigavo ateitininkų himno žodžius ir nešė juos toli už kopų. Stipriausiai nuaidėjo paskutiniai jo žodžiai: "...dirbkim, kovokim dėl Lietuvos!"

Vienas vaizdas to lietuviškojo darbo baras, atkų išvartytas, galima buvo apžiūrėti Palangos vidurinėje mokykloje. Čia "Ateities" redakcijos pastangomis, daugiausia jos redaktorius A. Januševičiaus (žuvusio Stuttchofe), buvo skoningai išdėstyti spaudiniai, kuriuos ateitininkai rašė, leido ar redagavo. Paroda nebuvo gausi, greitomis sutelkta, bet gana įvairi. Visų dėmesį traukė margų margiausi atkų kuopų laikraštėliai. Vien tik

jų pavadinimai būtų sudarę gerą poezijos žodyną, o į juos sudėtą jaunos kūrybos karštį ryškiausiai nusakė kauniškės "Sielos Liepsnelės". Tų pirmųjų kūrybos liepsnelių daug žibtelėdavo ir užgesdavo, bet jas kursčiusi plunksna paskui imdavo rašyti į "Ateitį" ir "Židinį". Šalia jų čia buvo dar "Pavasaris", "Jaunimo Vadas", "Lietuvos Mokykla", "Kosmos", "Logos", "Soter", "Tiesos Kelias" ir visa eilė mokslo bei dailiosios literatūros veikalų. Kas prisiminė pirmąją "Ateitį", K. Bizausko taip pat ranka rašytą (Kaune 1910), ir lygino su išstatytais stambiais spausdintais laikraščiais ir knygomis, matė toli nuvartą spaudos barą.

Spaudos paroda buvo daugiausia lankoma liepos 18-tos (pirmadienio) rytą. Jis daug kam buvo laisvenis, išskyrus besiruošusius "Nuvainikuotos Vaidilutės" misterijai ir sporto šventei. Sporto olimpiada, kuriai vadovavo prof. J. Eretas ir S. Treigys, trukusi jau dvi dienas, rengėsi finalinėms žaidynėms. Jos įvyko popiečio metu Kurhauzo parke. Pradėtos buvo sportininkų eitinėmis (dalyvavo apie 250 moksleivių ir studentų), paskui buvo prarastos įvairios varžybos, o baigta sportiškomis išdaigomis. Daugumą taškų (85) nusinešė Marijampolės "Vaidotas". Jiems teko ir geriausios dovanos, kurias sportininkams buvo paskyrę minist. K. Bizauskas, Amerikos konsulas, Dr. L. Bistras, kun. M. Krupavičius, gr. Tiškevičius ir kun. A. M. Pankus (amerikietis). Dovanas išdalydamas prof. J. Eretas pastebėjo, kad ateitininkai sportuoja visų pirma rūpindamiesi savo kūno sveikata ir lankstumu, o ne varžydamiesi dėl kurių laimėjimų. Jis, be to, sportininkus įspėjo, kad jie atilsio dar neturės, nes jų laukias sunkus darbas — "apsaugoti mišką nuo gaisro", kurį galinti pakurti ten prasidedanti misterija.

Birutės kalno pušyne, netoli improvizuotos Liurdo olos, visas žalias plotas jau buvo nusėstas žmonių. Juos dar patirštino konferencijos dalyviai. Sušvitus žiburiui, pro žiūrovų akis praslinko simboliškai Lietuvos likimo vaizdai — penketas amžių, atvedusių iki šeštojo, kuriam "paskutinį kartą duotas gyvybės ženklas". "Nuvainikuotos Vaidilutės" misteriją reorganizacinei konferencijai parašė poetas V. Putinas-Mykolaitis, o muziką jai pritaikė komp. J. Dambrasas. Orkestro

melodijose ir choro dainose kai kurie posmai praskambėjo taip švelniai ir jautriai, jog ir šiandieną tą misteriją vaidinūsieji juos tebekartoja. Simboliškas, gerai paruoštas vaidinimas gamtoje visiems paliko gilų įspūdį. Marių siautime dundėjęs griaustinis ir tamsoje blikčioję žaibai jausmų įtampą dar stiprino. Ne vienas po to ėjo pamariu, nešdamasis širdyje dagų klausimą: kaip išsaugoti lietuvių tautai gyvybės ženklą? Buvo aišku, kad ir stipriausia savos žemės ir tautos meilė, atitolusi nuo dieviškojo aukuro, kaip nuvainikuotoji vaidilutė, susilaukia smūgių, kurie tautos gyvastį aplamdo, kol vėl ją išveda į tiesų kelią. Ateitininkai nuo pat pradžios yra jieškoję to tiesaus kelio — santarmės tarp tautos ir Dievo meilės, susilieimo tautinės ir religinės aušros.

Dabar jie tam buvo susirinkę Palangoje — ant paties paribio žemės ir vandens, stangrios atramos ir gyvo judėsio, dažnai ženklinančių medžiagą ir dvasią, formą ir idėją. Reorganizacionė konferencija turėjo pasisakyti ir vienu ir kitu klausimu. Projektai buvo paruošti, apsvarstyti atskiruose posėdžiuose ir komisijose ir kai kurios naujos veikimo formos buvo čia pat praktiškai išbandytos. Tai buvo žymu iš konferencijos eigos — jos judrumo ir įvairumo, bet susieto vienos minties ir tikslo. A. Tylenio žodžiais tariant, visiems buvo aišku, kur ateitininkai eina. Reikėjo tik tam aiškiam keliui ducti tvirtesnį ir tobulesnį išviršinį pavidalą. Tam buvo skirtas baigiamasis pilnatis posėdis, įvykęs liepos 19 (antradienį) tame pat Tiškevičiaus parke.

Posėdžiui buvo pateikti ateitininkų ideologijos pagrindai ir bendrojo statuto nuostatai. Pirmąjį klausimą referavo prof. St. Šalkauskis. Jis nurodė, kad iš ateitininko visų pirma reikalaujama būti pilnutiniu ir visais atžvilgiais išsilavinusiu žmogumi (pilnutinio gyvenimo idealas); antra, jis turi pasisavinti tai, kas praeityje gero pasiekta (teigiamųjų tradicijų reikalavimas). Trečia, jis privalo eiti nuolatinės pažangos keliu (racionalaus pažangumo reikalavimas). Plačiau tai išvystant, ateitininkas turi būti geru lietuviu patriotu, aiškiai susipratusiu kataliku, tikru inteligentu, aktingu veikėju visuomenininku ir geru savo profesijos specialistu. At-kų statuto klausimu kalbėjo prof. Pr. Kuraitis nurodęs, kad šioje konferencijoje visos trys sąjungos yra priėmusios naujus statutus, suderintus su bendruoju, kuris jas sujungia į vieną Ateities Federaciją.

Pilnatis posėdžiui priėmus at-kų ideologijos ir naujos santvarkos pagrindus, buvo išrinkti Federacijos vyriausieji organai. Prof. Pr. Dovydaitis atsisakius iš vyriausiojo vado pareigų, jis buvo išrinktas garbės pirmininku, o vyriausiuoju vadu — prof. St. Šalkauskis. Vyriausiu dvasios vadu konferencija išreiškė pageidavimą turėti prof. kan. Pr. Kuraitį. Vyriausios Tarybos pirmininku išrinktas Ed. Turauskas, nariais — vysk. M. Reinyš, prof. V. Mykolaitis, Dr. K. Pakštas ir kun. M. Krupavičius. Garbės Teismas sudarytas iš Dr. L. Bistro, Dr. J. Urmono ir St. Ladygienės, Revizijos Komisiją — iš prof. kan. F. Kemėšio, Dr. D. Jasaičio, prof. P. Jucaičio, doc. B. Vitkaus ir A. Juškos. Generaliniu sekretorium pakviestas K. Šapalas.

Konferenciją baigiant kalbėjo prof. St. Šalkauskis, prof. Pr. Dovydaitis ir Dr. D. Jasaitis. Stasys Šalkauskis, kalbėdamas, kaip pats sakė, "su palaužtais jausmais", kad nebuvo atsižvelgta į jo prašymą nekrauti jam vyriausiojo vado pareigų, pareiškė tas pareigas eisiąs, kiek galėsiąs, bet iš ateitininkų reikalausiąs didelių pasiryžimų ir pastangų nustatytiems principams įgyvendinti. Konferencijos prezidiumo vardu Dr. D. Jasaitis padėkojo visiems už triūsą ir pasidžiaugė, kad reorganizacionė konferencija Palangoje buvo "nepaprasta savo darbais ir ypatingai savo nuotaika, savo harmoningumu. Konferencija savo tikslą pasiekė. Visos ateitininkijos dalys liko artimesniais ryšiais sujungtos. Tas darbas duoda pradžią Ateitininkų Federacijai."

Konferencijai užsibaigus, vieni liko dar Palangoje tvarkytis, kiti patraukė gražiais Lietuvos pamariais. Visi paskui traukė namo patenkinti ir pasiryžę naujais mokslo metais daug dirbti, tačiau nesitikėjo, kad tas kultūrinis darbas vis sunkės ir bus apipintas slopiomis nuotakomis savoje žemėje ir savų žmonių.

Debesys, kurie kybodavo viršum žemės ir vandens, tamsiu šešėliu kai kada praslinkdavo ir pro konferencijos nuotakas. Jos aprašymuose yra likę teisingo skundo žodžiai, pasakyti konferencijos pirmininko: "Šita konferencija, kaip apskritai visas mūsų darbas, neturėjo tikslo ko nors gąsdinti, nebuvo demonstracija... Dėl to mums nesuprantama, kodėl vyriausybė vienu ir tuo pat laiku buvo svečiuose pas mus ir pareiškė mums tiek nepasitikėjimo ir užgavimo... Mums nesuprantama, kodėl bandoma varžyti laisvai kalbėti mūsų vadams ir kodėl mūsų žingsnius seka gausinga policija..." Tai buvo pirmieji šešėliai šviesioje žibintų eisenoje.

Reorganizacionė konferencija buvo įvykusi pačiu laiku. Tų pačių metų rudenį Raseinių ir Šiaulių gimnazijose at-kams jau buvo uždrausta veikti. "Tikrai nuostabu, — rašė tada "Ateitis" apie šiaulius, — kad toje gimnazijoje, kurios sienas puošia žuvusių už Lietuvos laisvę ateitininkų karžygių paveiksai, šiandien at-kai yra persekiojami ir neleidžiama jiems veikti". Kai gimnazijų direktorių asmeniškai potvarkiai at-kų judėjimo nepajėgė sulaikyti, atėjo jiems į pagalbą pati švietimo Ministerija su savo garsiuoju potvarkiu (1930. VIII. 30). Jis sutapo su Vytauto Didžiojo metais. Bet prieš tai reorganizacionė at-kų konferencija jau buvo sutapusi su jo motinos Birutės tėviške. Ten buvo laiku padėti tvirti pagrindai at-kų ideologijai bei santvarkai ir tai padėjo didesniui skaičiui ištverti priespaudos ir gundymų metais. Nenubirėjusieji užsigrūdino, priaugo naujų.

Po 25 metų jie ir toliau ryžtingi ir drąsūs eina pro Lietuvos likimo misteriją, nes yra "patyrę Naujos Ugnies šilimą ir Naujos Saulės teikiančią gyvybę", kaip yra sakęs prof. Pr. Dovydaitis konferencijos užbaigoje. Jis vienas iš pirmųjų ateitininkus kūrė ir vienas tarp pirmųjų nuėjo kančios keliu, kuriuo dabar eina visa lietuvių tauta. Ji eina saugodama savo "gyvybės ženklą", kurį bausis "šeštasis amžius" norėtų iš jos atimti. Ateitininkai turi vilties, kad "Lietuvą Dievas apveizdi ir gina, amžiais suvargusios jos neapleis".

VINČAS

KAZOKAS

D E B E S Y S

D Ž I U G E S Y S

Rodos, lyg einu per begalinę lanką,
Lyg per žydinčias marias brendu,—
Aš einu; ir virpa mano rankos,
Mano džiaugsmui žemės neužtenka
Ir šitų mažų ir mirgančių žiedų.

Rodos, lyg girdžiu: kiekvienas žiedas —
Ir prie kelio ir prie tekančios versmės —
Tartum juokias, tartum giesmę gieda...
Aš girdžiu: kiekvienas žiedas
Yra žemės žydinti giesmė.

Rodos, lyg einu per begalinę lanką,
Per daugybę ten pražydusių žiedų...
Aš einu, ir virpa mano rankos,
Lyg aš pats per begalinę lanką
Eičiau, virtęs žydinčiu žiedu.

P R A L A I M Ė J I M A S

Mes pralaimėjome, nors kovėmės įnirtę,
Ginkluoti dūžtančių svajonių viltimi,
Bet kai nematoma ranka mus kovoje pakirto,
Ir pasijutome be galo šičia svetimi...

Tada supratome, kaip abipusiai, baisiai klydom,
Norėdami savuosius dvasios troškimus
Pasotint žemiškąja duona ir pavydu
Savy užmušt kitos tikrovės ilgesio jausmus.

Supratome, kad mes lyg godžios dėlės
Vis plakėmės gilyn besotės žemės tvenkiny, —
Gyvenime savos širdies aukštyrą nekėlėm,
Kur dega pergalės žibintai amžini,

Kur žvaigždės, saulėmis dabar sušvitę
Paskutiniajam žvilgsny mūsų gestančių akių,
Su mirtina žaizda krūtinėje parkritusius
Mus verčia de profundis šaukt — tikiu.

Ž V A I G Ž D Ė S

Panėręs žvilgsnį į gilius nakties skliautus
Dažnai aš klausiu spindinčių gelmėj žvaigždžių
Drauge su tūkstančiais tamsoj paklydusių
[širdžių]

Ir jieskančių Tavęs: Kur Tu?
Bet žvaigždės tyli, kaip ir Tu,
Jos nepasiekiamos, kaip Tu,
Ir skriedamos vis amžinu ratu
Galbūt ir jos Tavęs vis jiesko ir neranda...

A T S I S V E I K I N I M A S

Aš užmiršau, ką atsisveikindamas tau kalbėjau,
Jau nebeatmenu, ką man sakei tada
(Krūtinėj draskėsi nebesuvaldoma rauda,
Ir nežinia tarp mūsų kaip upė išsiliejo),
Bet man ir šiandien tavo mojanči ranka,
Tartum pavasarį baltai pražydusi šaka,
Dar vis liūdnai tebesiūbuoja vėjui...

D E B E S Y S

Kai kūdikystės soduos vaiku svajojau,
Žiūrėdamas pro snaudžiančius kaitrojų klevus,
Man debesys praplaukdami giedojo
Ir kvietė sėst į pasakiškus jų laivus.
Bet jie nepaėmė manęs. Tikrai sugundė
Gyventi ilgesy kitokia būtimi,
Ir nuplaukė, širdy atvėrę nerimą ir skundą,
Linguodami gauruotom savo galvomis.

Ir kai matau ateinant debesis ir lietus,
Aš vėl kažko savy nerimt imu,
Ir negalėdamas surast namuose vietos,
Į audrą klaidžioti pats vienas išeinu.

VASAROS RŪPESTIS

D. Aleksandravičiūtė

Juodu buvo jau taip seniai nesimatę, o visgi buvo geri draugai. Kadaisė abu kartu svajojo studijuoti inžineriją, kartu projektuoti didžiulius pastatus, tiltus, kelius. Bet netikėtai vieną dieną Jonas gavo telegramą, kad jo tėvas mirė. Širdies smūgis! Vos pabaigė avitūros egzaminus, ir iškeliavo atgal į namus, padėdamas motinai, įsijungė į neužbaigiamus ūkio darbus.

Dabar jiedu vėl drauge. Jonas pasikvietė Stasį vasaros atostogoms. Šis ir atidundėjo tiesiai iš universiteto.

Jono mama buvo išpurenusi minkštą lovą gražiam kambary, juk mokslininkas atvažiuoja, — taip ji vadino Stasį. Bet šiedu pasižiūrėjo ir nutarė, kad bus geriau miegoti klėtyje. Ten erdvus kambarys su dviem langais į sodą. Kada nori pareini, kada nori išeini, — niekam nekludai. Ir pasikalbėti gali sočiai, iki giliausių naktų.

Kai pirmą rytą išėjo Stasys į sodą, net kvapą sulaukė. Koks gražumas! Oras malonus, tik kvėpk, tik alsuok! Jauti kaip kažkokia jėga tave pagauna. Brendi basom. Sužvilga rasos, sveria žolę ir glosto kojas. Už sodo sustoję beržai, rodos, pašoks iš džiaugsmo ir visus apkabins savo šakose. O būtų gera nukęsti kvepiančiose peržos šakose, pasiutusiai gera.

Toliau sumigęs rugių laukais. Ant kiekvienos varpos spindi rasa. Kai brauki ranka, šnara, kuždasi busdamos varpos, rugių ir kviečių varpos.

Kažkur jau plaka dalgis. Džingsi jos lyg kokia muzika, šaukdama į laukus. Kitur piemu sudainuoja, sumykia banda.

Tuoį atsirado ir Jonas. Jis — ūkininkas. Nežinia, kada jis kėlės, nors ilgai šnekėjosi, iki gaidžių. Jis jau apšukęs laukus, darbus paskirstęs. Taip abu ir pasileido tiesiai į ežerą. O jis netoli, tik pasisipirk gerai per sodą, peršok kelias tvoras, perbėk retą beržynėlį ir galėsi kaip akmuo pulti į vėsų gaivų vandenį. Ir krito jiedu, ir taškėsi, kad net antrojo ežero pusėje atsišaukė jų krykščiai balsai.

— Tai gyvenimas pas tave, Jonai, — kalbėjo linksmas Stasys, — tai pasaka! Velnio tie visi tiltai ir fabrikai, kuriuos, džiovindami smegenis, norime statyti.

Jonas šyptelėjo:

— Visur tas pats, ir čia yra rūpesčių. Pamatysi, ir dar kokių!

Taip Stasys pradėjo savo atostogas. Kartu visur ėjo su Jonu, plovė šieną, krovė jį į vežimus ir abu dviračiais lakstė į kaimo gilumas, į miestelius.

Bet vieną kartą bažnyčioje pamatė šviesiaplaukę, gražiai susmeigusią akis į maldaknygę. Kai ji paskui pažvelgė į altorių, Stasys įvertino ją: graži. Ir visą laiką ją sekė akim, kaip ji stojasi, kaip klaupiasi, kokie jos drabužiai. Viską atsiminė.

Matė ją ir kitą sekmadienį. Ir taip patiko ši nepažįstama vasaros mergaitė, geltonplaukė pasvirusi kaip kviečio varpa ties maldaknyge. Trečią sekmadienį bažnyčioje jis buvo jau šalia jos. Juk taip lengva. Kai žmonės stumdėsi, jis traukėsi ir šen ir ten, kol galų gale atsistojo visai jos užpakalyje. Per petį sekė jos maldaknygės lapus. Meldžiasi, viską skaito, eilutė eilutėn. Net nepasvažuoja, net nejaučia, kad jis stovi užpakalyje. Jis ir kostelėjo, ir, kai žmonės grūdosi, net palietė pečiu, bet ji — nė krust, net galvos nepakėlė.

Vienu metu ji traukė iš rankinuko nosinaitę, ir mažytę užrašų knygelę iškrito žemėn. Stasys, rodos, to ir telaukė. Beregint pasilenkė, paėmė knygutę ir padavė. Ji pažvelgė į jį, ir jis matė jos akių spalvą — tikras ežeras, kur jiedu su Jonu maudėsi. Ji nusišypsojo ir padėkojo. Stasys girdėjo jos balsą, jis nedingo vargonų galingame gaudime. Nors tik lūpas tebūtų ji pajudinus, vis tiek jis būtų girdėjęs. Paskui ji įsidėjo knygutę su

Glucsnis prie ežero

nosinaite į rankinuką ir vėl įsikniaubė į maldaknygę. Ir Stasys nebegirdėjo, kaip skambėjo giesmės bažnyčioje...

Kiekvieną vakarą, kai jiedu suguldavo, jis pradėdavo kalbą iš toli ir norėdavo pristie prie tos geltonplaukės, bet vis nesisekė, — kažkokia jėga jį sulaukė.

Laukė sekmadienių, tos ilgos sumos bažnyčioje. Ji dabar galėjo būti kur kas ilgesnė. Jis norėdavo išeiti kartu iš bažnyčios, gal šventoriuje susitiks, suras progos pakalbėti, bet Jonas tuoj prie jo prisisukdavo ir nusišvedavo savais keliais.

— Kaip čia su merginomis, — kartą paklausė Stasys.

— O! Yra ir dar kokių! — patvirtino Jonas, — nuvešiu kokią dieną.

Ir vieną sekmadienį dideli plakatai, raudonom raidėm, skelbė gegužinę. Taip ir pradžiugo Stasys. Ji ateis, ji bus. Ji bus! Tikrai! Nekantriai laukė sumos pabaigos, nes jau vaizdavosi berželiais pakaišytą aikštę, girdėjo net muziką.

Bet po pamaldų tuoj atsirado Jonas ir sako:

— Šiandien pavažiuosime už ežero!

— Ką tu galvoji, juk gegužinė, taip noris pamatyti, kaip čia žmonės linksmiasi.

Ilgai jiedu ginčijosi, bet vistiek Stasys laimėjo. Patraukė į gegužinę. Ir koks buvo nusivylimas — jos nebuvo. Ir laukė ir laukė, gėrė alų, šnekėjosi, bet ji neatėjo. Jonas pyko ir nervincsi, kam čia rūdyti, kai kitur jų laukia apkrauti stalai. Tačiau Stasys tikėjosi, kad su vakaro saule ji ateis, apsilvikiusi tokia šviesia suknele. Jis viską buvo apgalvojęs, kaip ji turėtų apsirengti. Tačiau jos nebuvo. Staiga jam šovė mintis į galvą.

— Jonai, važiuojame!

— Kur?

— Už ežero...

— Dabar?

— Ką tai reiškia, paspausime, dabar pats gerumas!

Ir jo širdis plakė, ji tikriausiai ten, kur Jonas anksčiau viliojo. Ir keikė save, mulkiu vadino, kam neišvažio anksčiau.

(Nukelta į 134 psl.)

SU JAUNĄJA LIETUVA

PROF. J. BRAZAITIS

Kai jau žilas plaukas dengė ir žingsniai sutankėjo, matydavai Maironį dažną vasarą Palangoje. Tebestovi akyse jis kresnas, baltu apsiaustu ligi žemės apklotas, šiaudine skrybėle su tamsiu kaspinu apsimovęs; pakabę jo paaukuoti pensne; anot Vaitkaus, muzikiškai tvirta sauja remią stiprią gumbuotą lazda. Pavakarieniavęs jis žygiuoja į išbėgusį jūron tiltą, kuris tckis būdingas Palangos kurortui, kaip Vilniui Trijų Kryžių kalnas ar Kaunui Nežinomojo kareivio aukuras.

Ten vis greičiau į jūrą svirstanti saulė nužeria apie šviečiantį Maironį besitelkiančius studentus. Ir skamba aidai viena po kitos maironinės "Eina garsas nuo rubežiaus, "Lietuva brangi, mano tėvyne" ir kitos, kurias diktuoja momento įkvėpimas... Stiprėjančioje tamsoje ištirpsta Maironio apsiausto ir plaukų šviesa, skęsta į naktį tolstančios dainų melodijos. Tik atminimuose visa tai šviečia vaikiškom spalvomis ir tebeskamba mylimais tonais.

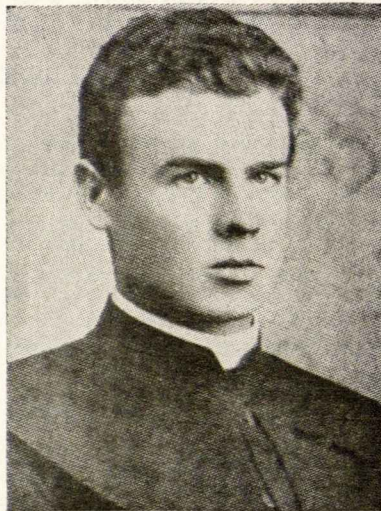
Maironis mėgo jaunimą. Bet pats į jaunimo būrį nesiverždavo ir nekeldavo jo energijos prasiveržti daina, šokiu, žaidimu. Neduodavo tono. Visur buvo santūrus. Mėgo tarp jaunimo būti, jį stebėti žaidžiant dainuojant, ir šviesdavosi jo veidas, kai jaunimas prapliupdavo jo dainų garsais. Lyg pats juose šilo, virė toje jaunystės atmosferoje ir jautėsi jos dalyvis.

*

Jaunajai Lietuvai buvo skirtos visos Maironio dainos ir gražiosios poemos. Tik satyros buvo ne jai ir ne jaunimui. Satyros skirtos senos dvasios ir senos, persenusios ideologijos žmonėms. Tiems, kurie tebegarbi-

no svetimus dievus — Lietuvos lenkinimą, Lietuvos nukatalikimą, Lietuvos vardo piktnaudojimą savi-naudiškiems reikalams.

"Pavasario Balsai", "Jaunoji Lietuva" — patys vardai kalba apie naujus ir jaunus laikus. Poemų pagrindiniai veikėjai yra jaunimas — jauno amžiaus, jaunų žmonių psichologijos, jaunosios kartos bei jaunimui priimtinos ideologijos. Juozas Rainys, Jadvyga Goštautaitė, Danutė Skirgailaitė — visi jie studentinio amžiaus. Visi jie savo dvasia sentimentalūs, jautriai jausmingi, kiek naivūs ir patetiškai bravūriški. Bet

Maironis jaunystėje

IAU SLAVAI SUKILO

(Iš "Jaunosios Lietuvos")

*Jau slavai sukilo. Nuo Juodmarių krašto
Pavasaris eina Karpatų kalnais.
Po Lietuva žiema. Nei žodžio, nei rašto
Neleidžia erelis, suspaudęs sparnais.*

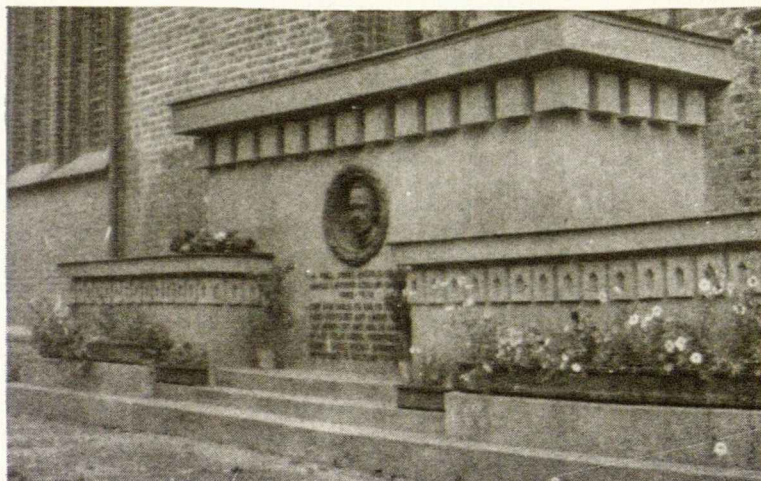
*Petys gi į petį, na, vyrai, kas gali?
Sustoję į darbą už mylimą šalį,
Prikelkime Lietuvą mūsų.*

*Kas tiki į Dievo Apvaizdą galingą,
Tas baimės vaikų nepažįsta silpnos.
Mums teko per amžius dalis nelaiminga,
Bet niekas nežino rytojaus dienos.*

Petys gi į petį...

*Gražu dėl tėvynės pavargti kentėti!
Palaimintas darbas šalies prigimtos.
Laimingas, kurs, aušrai pradėjus tekėti,
Su broliais į darbą, kaip milžinas, stos.*

Petys gi į petį...

Maironio kapas prie Kauno bazilikos

MAIRONIS gimė 1862 m. spalio 21 d. Pasandravio dvare, Betygalos parapijoje, Raseinių apskr. 1883 m. baigė Kauno gimnaziją, metus studijavo filologiją Kieve, 1884 m. įstojo į Kauno kunigų seminariją. 1885 metais atspausdino pirmąjį eilėraštį "Aušroje". 1891 m. pradėjo pasirašinėti Maironio slapyvardžiu. Nuo 1909 m. rektoriavo Kauno kunigų seminarijoje. Mirė 1932. VI. 28 d. Kaune. Šiame sueina 20 metų nuo mūsų didžiojo tautos dainiaus mirties.

visi jie daugiau ar mažiau idealistai, savo reikalus moka paaugoti vardan tėvynės, į idealus žiūri su patosu ir juos vykdo be svyravimų, nors kruvina širdimi, kai reikia aukotis.

Jaunimas tokis nesudėtingas, aiškiai griežtų linijų dvasios ir yra. Užtat jie, tie veikėjai, gali neįtikinti gyvenime prityrusio subrendusio skaitytojo, kuris linkęs į viską žiūrėti kritiškai ir apsisvarstydamas. Bet jie priimtini ir patrauklūs jaunimui, kurie dalykus priima širdin ir kiek patetiškai.

*

Maironio poemų jaunimas atstovauja "jaunosios" — tautiškai bundančios Lietuvos ideologijai. Jų visas gyvenimas pakartoja tuos šūkius, kuriuos Maironis buvo sudėjęs į savo programinę "Jaunimo giesmę": Užtrauksim naują giesmę, broliai, kurią jaunimas tesupras... Tas ne lietuvis, kurs tėvynę bailiai kaip kūdikis apleis... Tas ne lietuvis, kurs jos žemės, jos būdo, dainų nemylės... Tas nelietuvis, kurs bėgs nuo triūso, kalavijo, kursai didžiais darbais nešvies.

Kitais žodžiais kitais tonais, bet ta pati ideologija skamba kitose dainose, reiškiasi poemos veikėjuose, kurie pozityviai tą programą skelbia ir realizuoja (Rainys, Jadvyga, Danutė); kurie joje neištveria, susigundo senaisiais idealais, lietuvybei svetimais ir baigia savo dienas beprasminga mirtimi taip, kaip buvo beprasmis jų gyvenimas (Jonas Sutkus); tretį vėl pradėję svetimais kečiais vaikščioti, svetimybes garbinti, susiranda kelią į Lietuvą. Susiranda būdu, kuris tokis jaunuoliškas — per meilę. ("Mūsų Vargų" Brazda).

*

Tą pačią ideologiją skelbė ir Basanavičius ir Jakštas-Dambrauskas.

Maironio muziejaus kampelis. Matosi poeto biustas

25.
Die Juvate ir Kastytis.
(Kallada)

Saulutė leidžias vakarus;
Skubėk namo, skubėk Kastyti!
Mintys, laukus, mekėtojus:
Jai nusibos besiviralyti
I besimbuojančias mares
I vėjo istemptas būries.
Bet Kastyti,
Kaip matyti,
Marių Dovanos vilioja;
Pakavėlis jis nelaukia,
Tik invytims tinklą traukia,
O mintis Paarusos skrajoja.

Siulinga vilnis pamai;
Jugstai žvaigždutis pasimate;
Iš stai iš vandenų grafi
S... ..

Maironio rankraštis

Visi jie jaunosios Lietuvos skelbėjai. Bet Basanavičius prašneko į svarstantį protą, į subrendusį žmogų istoriniais tyrinėjimais. Jakštas prašneko poleminiu būdu prieš tuos, kurie tebetraukė į lenkėjimą ir kvietė įsijungti į jaunąją Lietuvą. Maironis prašneko poezija; taikoma į širdį. Prašneko ugningais vaizduotę pagaušančiais šūkiais, lyriška patetiška išraiška. Ji sukonkretinta ir išpušta lietuvišku lyrišku peizažu ir giesmės muzikos tonais. "Jaunoji Lietuva" yra, sakytum, filma, kurioje žavi platus sulyrintas peizažas ir muzikiniai, solo, choriniai efektai. Populia-

rumo ir įtaigos atžvilgiu tai svarbesnis dalykas nei istorinis veikalas.

Maironis mokėjo prašnekti aniems laikams. Už tat jaunimas ir pagavo jo aiškią nesuktą giesmę. Jo giesmė skambėjo tarp lietuvių visuotinai tame lietuvių tautos jaunystės laikotarpyje — tautinės sąmonės budimo, kovų dėl valstybės atkūrimo laikotarpyje. Kai valstybė buvo sukurta ir krauju apginta, kai valstybė pradėjo bręsti, atėjo nauji idealai, gal jaunimui mažiau jau suprantami, — tada susirado nauji dainiai. Tada ir Maironis iš gyvenimo perėjo jau į istoriją.

LIETUVIŠKOJI MUZIKA AMERIKOJE

J. ŽILEVIČIUS, L. M.

Didžiosios lietuvių emigracijos pradžia ir įsikūrimas Amerikoje prasidėjo 1869 metais. Pirmieji atėiviai buvo išsisklaidę po visą kraštą, nebuvo nei organizacijų, nei parapijų, nei spaudos. Tačiau lietuvių skaičiui augant, vis daugiau buvo išsiūrima į kitų svetimtųjų veikimą ir pradėta kurti savos lietuviškos institucijos. Devynioliktojo amžiaus gale visoje Amerikoje jau buvo kuriamos lietuviškos parapijos, statomos bažnyčios, salės ir mokyklos. Atskirų kolonijų tarpe buvo jaučiamas net lyg koks lenktyniavimas — kas pirmiau susiorganizuos.

Pradėjus statyti bažnyčias, iškiolo vargonų ir vargoninkų klausimas. Vargoninkų buvo maža, o ir tie patys dirbo ne savo darbą fabrikuose ir ūkiuose, bet jie greit atsiliepė į bendrą lietuvišką reikalą. Tačiau jų buvo permaža, todėl dažnai reikėdavo kviestis svetimtųjų vargoninkus. Tokiais atvejais lietuviškas giesmes giedoti mokydavo patys kunigai, daugiausia iš klausos. Tais laikais ir Lietuvoje nebuvo gerų ir prasilavinusių vargoninkų, tai ką bekalbėti apie išėiviją. Jų muzikinis išsilavinimas buvo silpnas. Tai pailiustruoja iš ano laiko, dar 1888 metais kun. M. Juodišiaus, Freeland, Pa., rašytas laiškas vienam draugui, kuriame jis jo klausia „apie vieną vargoninką...“ ar moka iš natų giedo-

ti ir ar galėtų mokyti giedoti... Kitame laiške, vėliau rašytame, jis sako: „Giedot jau pradėjau mokytis, ale bėda, kad nėra gero organistos“.

Tačiau darbas buvo pradėtas. Vis daugiau naujų vargoninkų atvažiuodavo iš Lietuvos. Apie juos pradėjo spiestis jaunimas, atsirado chorų užuomazgos. Choruose buvo giedama ir dainuojama dviem balsais. Jei kur buvęs koks mišrus choras, kuris giedodavęs keturiais balsais, apie jį būdavo kalbama plačiai visose parapijose.

Vargoninkų darbas pradžioje buvo nepaprastai sunkus: trūko dainoms ir giesmėms gaidų. Todėl vieni jų patys pradėjo rašyti lietuviškus tekstus svetimoms melodijoms, kiti vertė svetimus žodžius, dar kiti mėgino ir savas melodijas rašyti. To laikotarpio dainos ir giesmės labai įvairios ir įdomios. Žymiausi muzikai — D. Bačkauskas, J. Žemaitis, A. Bičkauskas, L. Ereminas ir kt. Susiorganizavę lietuviškieji chorai prie parapijų pasidarė lyg kokios dainavimo mokyklos. Juose atsirado naujos dainos ir giesmės, juose gimė nauja lietuviška muzikinė literatūra.

Scrantonio parapijos vargoninkas Domininkas Bičkauskas (1846-1909) į lietuvių kalbą iš lenkų išvertė operetę „Lebzevienai“. Tai buvo bene pirmoji operetė lietuvių scenoje. Galvojama, kad Bičkaus-

A. Pocius, Beethoveno Konservatorijos direktorius*)

kas yra išvertęs ir pirmąją „Graudžių Verksmų“ laidą. Andrius Bičkauskas (1867-1924), vargoninkavęs Scrantone ir Philadelphijoje, buvo suharmonizavęs daug kalėdinių giesmių chorui, kurios iki pat Naujajio giesmyno visur buvo vartojamos. Savo reikalams giesmes ir dainas rašinėjo varg. Stasys Ra-

*) Visos nuotraukos prie J. Žilevičiaus straipsnių paimtos iš Lietuvių Muzikos archyvo. R. e. d.

VASAROS RŪPESTIS

(Atkelta iš 131 psl.)

Abu sėdo ant dviračių ir pasileido laukų keliais pas tokį amerikoną, kuris parsivežė dvi gražias dukreles. Ten rado svečių visą glėbį pačiame linksmume ir vos negavo kailin, kam pasivėlino. Tuoj prisodino prie stalo, kur tvenkėsi gėrimai. Stasys dairėsi, bėgte bėgo akim per visus, bet jos nerado. Ir pirmasis sakinyš jo buvo, ar kas neišvažiavo:

— No, — atsakė pats šeimnininkas. — Iš manęs niekas taip lengvai neištrūksta. Tik kai kas neatvyko. Pirmiausia judu, vėjo botagai, pasivėlinote. Tiesa, dar ir pašto viršininkas žadėjo čia būti.

— Kam to pašto viršininko, — pagalvojo Stasys, — laiškų kaip iš baro su patieklieliais nesiųsime. Jis liūdo, nesimezgė kalba, o Jonas tik dabar buvo linksmas, besisukdamas apie vieną šeimnininko dukterį.

Kitą dieną Stasys rašė laišką savo bičiuliui į miestą.

„Kaip žinai, šitame pasakų krašte, kur leidžiu atostogas, turiu baisų rūpestį. Broleli, baisesnį už cukraus fabriko projektą. Pamačiau merginą. Gražuolė! Visas Kaunas puldų jai po kojų. Galėčiau tiesiog kaip poetas rašyti, bet kas iš to, kad jos niekur negaliu sutikti. Matau tik bažnyčioje. O daugiau — šnipš. Blaškiausias, klajojau, visur buvojau, kaip toj dainoj, o jos nėra. Tikras pasiutimas. Toks didis rūpestis mane apėmė, kaip surasti. Sakysi, draugo klausti. Ne, kai kada tų reikalų

negali nešti į draugo kambarį; o ką žinai... Tačiau laikysiuos ir bandysiu tiesti naujus kelius ir ją surasti dar už bažnyčios durų“.

Jonas kažko įtarė savo draugą. Jautė, kažką slepia, bet žodelio neišgavo.

Jau buvo įpusėjusi vasara, kai jiedu kartą grįžo iš ežero išsimaudę. Ruginuose čirpė žiogai. Jonas, kaip tikras šeimnininkas, braukė ranka per varpas, trynė delne ir mėgino, ar kieti.

— Greit reikės paskambinti dalgius ir šituose baruose.

Stasys vos girdi: jo mintys vis ten. Išivaizduok, juk esu studentas, visokių kliūčių patyręs ir nesuklupęs, o dabar nė vardo nežinau, nė jos vardo! Še tau, ir vasara, ir atostogos. Kas tie man rugiai!

Jie priėjo sodybą, iš kur pasigirdo balsai.

— O svečiai! — šūktelėjo Jonas.

Dirstelėjo ir Stasys ten. Viešpatie — ji! Ji ten stovi ir šnekasi. Jis sustojo ir apvaldęs savo balsą ramiai paklausė:

— Kas tie svečiai?

— Mūsų miestelio pašto viršininkas su žmona. Daili ir graži moteris! Eime!

Jie pasisveikino. Ponia pažiūrėjo į Stasį ir paklausė:

— Ar ne jūs kartą bažnyčioje man padavėt iškristusią užrašų nkygelę?

— Aš? O ne, ponias, aš jus tik pirmą kartą matau...

kauskas (1877-1950). Keletą dainelių yra suharmonizavęs ir **kun. J. Židanavičius** (Seirijų Juozas), pats pats nebūdamas joks muzikas ir visai nemokėdamas jokių instrumentu groti. Savo parašytoms giesmėms jis dažniausiai lūpomis švilpdamas pritaikydavo naujas melodijas, kurias pas jį buvę vargoninkai užrašydavo, o pats autorius išleisdavo.

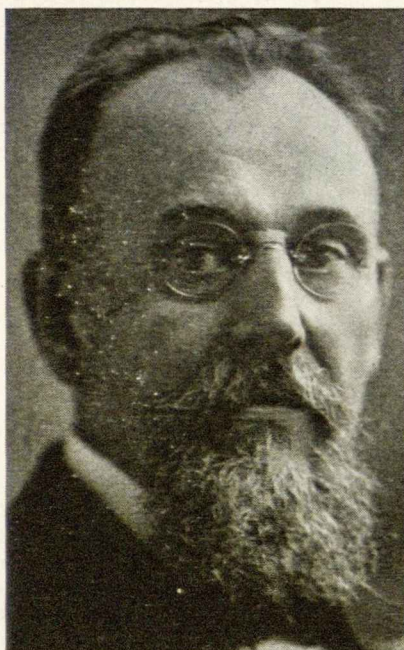
J. Žemaitis (1868-1932) buvo išleidęs net 26 sąsiuvinėlius dainų. Viena iš jo dainų — „Vilniaus kalneliai“ plačiai buvo pasklidusi Lietuvoje, ir dabar dar yra populiari. Daug giesmių ir dainų yra suharmonizavę ir patys parašę **Antanas Pocius**, **Al. Aleksis**, **kun. J. Čižauskas** ir **Jonas Čižauskas**. Savotiškai muzikos srityje yra pasidarbavęs **Juozas Kovas** (Čepukaitis), miręs 1923 metais. Jis išleido ir paskleidė šimtus dainų, savo ir kitų parašytų. Spausdindavo jas mimeografiniu būdu. Be dainų buvo atspausdinęs keletą misterijų ir scenos veikalių bei straipsnių.

Visi iki šiol suminėti vardai yra išimtinai vargoninkų, kurie vieninteliai nešė visą muzikinį gyvenimą ant savo pečių. Jų nuopelnai lietuviškos muzikos baruose yra neįvertinami. Vieni buvo daugiau, kiti mažiau išsilavinę, bet visi, kiek tik buvo įmanoma, nuosirdžiai darbuos ir dėjo pagrindus lietuviškai muzikai. Iš jų vadovaujamų chorų vėliau išėjo jau žymūs asmenys, baigę specialias aukštasias muzikos mokyklas.

Šalia bažnytinių chorų ėmė atsirasti ir pasaulietiniai chorai. Pirmasis tokį pasaulietinį chorą, vardu „Milda“, suorganizavo 1894 metais **Leonas Ereminas** (1863-1927). Specialiai tam chorui, padedamas dviejų gabių plunksnos žmonių, **Vinco Dauksio** ir **Stasio Malevskio**, jis paruošė rinkinį dainų, pavadintą „Dainos“. Rinkinyje, kuris buvo išleistas 1902 metais, buvo 68 dainos chorams. Tas rinkinys dėl savo raudono apdaro, visur buvo žinomas, kaip „raudonoji dainų knyga“. Daugelis jo dainų dar ir dabar tebedainuojamos.

Kitas muzikas **Pijus Bukšnaitis** yra išvertęs į lietuvių kalbą keletą dešimčių operėčių ir jas pats režisavęs, be to parašęs daug dainų.

1907 metais į Ameriką atvyko **Mikas Petrauskas**. Jis buvo pirmutinis lietuvis diplomuotas muzikas, baigęs Petrapilio konservatorijos dainavimo skyrių ir įsigijęs atitinkamą mokslo laipsnį. Amerikoje **Mikas Petrauskas** organizavo daugelyje vietų chorų, steigė muzikos mokyklas, ir beveik visose didesnėse lietuvių kolonijose statė savo parašytas operetes. Jo suorganizuoti chorai „Birutė“ Chicagoje ir „Gabija“ Bostone dar ir dabar te-

L. Ereminas, pirmosios populiariosios mišriems chorams knygos autorius

beveikia. Jo opera „Eglė Žalčių Karalienė“, kuri ilgą laiką buvo statoma ir Kauno Valstybiniame Teatre, yra buvusi pastatyta su nepaprastu pasisekimu Bostone, dalyvaujant dideliame simfoniniam orkestrui. **Mikas Petrauskas** yra išvaręs gilią vagą muzikos srityje. Jo darbų vaisiai ir dabar dar tebesijaučia. Jis periodiškai leido chorams dainas, iš viso jų buvo išleista keli šimtai. Leidinys buvo pavadintas „Kanklės“.

1915 metais aukų nuo karo nukentėjusiems lietuviams rinkti į Ameriką atvyko **Stasys Šimkus**, kuris greit pradėjo darbuotis muzikos srityje, pradėdamas leisti muzikos žurnalą „Muziką“ su gaidų priedu. Žurnalo išėjo tik du numeriai. Vėliau **St. Šimkus** mėgino leisti gaidas kartu su **Ksaveru Strumskiu**. Iš to laiko populiareesnės dainos, kaip „Oželis“ ir „Mes padainuosim“ ir dabar tebedainuojamos. Gyvendamas Philadelphiaje, **St. Šimkus** buvo suorganizavęs „Dainos“ chorą.

Kitas lietuviškos muzikos pionierius šiame krašte buvo **Antanas Vanagaitis**, į Ameriką atvykęs 1924 metais. Padedamas **J. Olšausko**, **Dikino** ir **Dineikos**, **Antanas Vanagaitis** suorganizavo skrajojamą lietuviškojo vokalio grupę „Dzimdzi-Drimdzi“, su kuria aplankė plačias lietuvių kolonijas. **Antano Vanagaičio** trupė pasidarė nepaprastai populiari visų Amerikos lietuvių tarpe. Dainas parengdavo pats **Vanagaitis**, ir jos būdavo nepaprastai gražiai išpildomos. Ilgainiui tos dainos buvo įdainuotos į plokšteles ir per trumpą laiką jų

buvo išparduota keletas dešimčių tūkstančių. **Vanagaičio** ir jo trupės įdainuotos plokstelės yra atlikusios didelį darbą ir lietuviybės išlaikymo srityje, nes gražios melodijos ir žodžiai veikdavo į benutautėjantį jaunimą, ir jis mokydavosi dainuoti. Po kurio laiko **Vanagaitis** pradėjo leisti Chicagoje humoro žurnalą „Margutį“ (jis ir dabar dar tebeina) ir prie jo priede spausdinti gaidas. Gaidos būdavo tų pačių populiarių dainų, kurias jis buvo jau įdainavęs į plokšteles ir su kuriomis buvo aplankęs visas lietuvių kolonijas. Išspausdino ir savo originalių kūrybos dalykėlių: „Stasys“, „Aš bijau pasakyt“, „Dūdelė“ ir „Mes be Vilniaus nenurimsim“.

Savotiškai įdomų „Giesmių Lobyką“ yra išleidęs dar 1925 metais **kun. K. Ambrozaitis**. Šiuo metu šis net 816 psl. giesmynas likosi tik bibliografiniu dalyku, nes jo kalba buvo per daug sužemaitinta.

Vėlesniaisiais laikais muzikos srityje daug yra pasidarbavę šie Amerikos lietuvių muzikai: **Sarpalius**, **Medonis**, **Brolis J. Banys**, **M. I. C.**, **V. Nickus**, **J. Žiūronas** ir daug kitų. Reikėtų ypatingai atkreipti dėmesį į čia gimusį ir augusį Amerikos lietuvių **L. Šimutį, jr.**, baigusį aukštuosius muzikos mokslus ir stipriai besireiškiantį savo kūryba net amerikiečių tarpe. Šiuo metu jis gyvena Chicagoje, turi jau sukūręs daug dalykų chorams, pianui ir orkestrui.

Atskirai tektų paminėti lietuvių moterų įnašą lietuviškai muzikai Amerikoje. Didžiausia jų atstovė yra kazimierietė sesuo **M. Bernarda**, baigusi muzikos skyrių Chicago universitete. Ji yra parašiusi net simfoninių kūrinių ir gražiai pasirodžiusi savo kontrapunktinėmis lygių balsų chorui. Keletą dainų solo ir pianui yra parašiusi kita lietuvių muzikė **Salomėja Čerienė**. Jos „O tėvyne, manoji“ dažnai koncertuose yra girdima.

Apie mūsų išeivijos muzikinį gyvenimą ir apie jos kūrėjus būtų galima prirašyti žymiai daugiau. Ypatingai dėl to, kad pereitojo šimtmečio gale ir šio pradžioje visas muzikinis gyvenimas čia ėjo daug platesne srove, negu pačioje Lietuvoje. Tuo metu, kai Amerikoje dešimtimis buvo statoma operetės, organizuojami chorai ir rengiamos milžiniškos dainų šventės, Lietuvoje apie tai tebuvo galima tik svajoti. Lietuviškoji išeivija anuo metu yra išvariusi gilesnę vagą muzikos srityje, negu ji buvo galima Lietuvoje. Plačiau apie visą Amerikos lietuvių muzikos istoriją netrukus bus galima rasti šio straipsnelio autoriaus baigiamoje rašyti studijoje, kuri maždaug po metų pasirodys spaudoje.

ATEITIES

SPINDULIAI

AKIS UŽ AKĮ

KĘSTUTIS KEBLINSKAS

Per Velykų atostogas gimnazija suorganizavo ekskursiją į Alpes. Visi jau buvome susikimšę kuprines, kai Andrius gavo iš tėvų laišką. Jam rašė, kad pirma reikia nusikratyti dvejetais, o tik paskui prašyti pinigų pasitrunkymams. Iš kur Andriaus tėvas sužinojo apie jo dvejetų pilną pažymėjimą, mes neturėjome laiko spėlioti, nes kitą rytą dainuodami sėdome į traukinį, o Andrius, vos sulaikydamas ašaras, nutraukė namų link.

Kai sugrįžę išsipasakojom, ką patyrėm kalnuose, aš prisiminiau tą nelemtą laišką.

— Tai Radžiaus darbas, — atsakė Andrius. — Tas piemuo, matyt, prikaltėjo savo dėdę Vorėną parašyti mano tėvams. Šitas priplikė du lapus, girdi, tegu sūnus per atostogas pasimoko, nes kitaip iš dvejetų neišbris.

— Ką? Radžius? — šūktelėjome visi nustebę ir pasipiktinę. Radžiaus nekentėme kaip rakšties. O buvo ko: — jis negyveno bendrabutyje, buvo pirmasis mokinyš mūsų klasėje, turėjo dėdę mokytoją, kuris mums dėstė fiziką.

Ir dabar, kai Andrius atidengė Radžiaus niekystę, mummyse blykstelėjo kerštas kartu su nekantrumu: ką Andrius darys? Kai reikėdavo atsilyginti Radžiui, jis visuomet sugalvodavo ką nors dar negirdėto.

— Na, tai kaip bus, Andriau?

— Kas?

— Ką tu darysi, ką sugalvojai?

— Nieko nė negalvojau.

— Nebūk mažas, Andriau, ką darysim Radžiui už tą šunystę?

— A, Radžiui... O ką jam gali padaryti? Jo tėvai gyvena čia pat, be to, jis negauna dvejetų, o aš neturiu dėdės — fiziko...

Mes likome nepatenkinti ir siūlėme keršto planus. Bet Andrius numojo dar kartą ranka ir nuėjo gulti.

* * *

Rytojaus dieną prasidėjo naujas trimestras. Kaip paprastai, pirmos dvi savaitės praėjo ramiai. Net mūsų vaidai aprimo, nes Andrius laikėsi taikiai, o mes pasitenkindavome tik paleisti Radžiaus adresu vieną kitą nusmailintą žodį.

Greit pastebėjome, kad Andrius pradėjo mokytis. Tai buvo neįprasta, bet nieko nuostabaus. Matyt, mąstė sau, tėvai pagrasino, kad atsiims namo ir varys miško kirsti, jei jo pažymėjimas nepasitaisys. Kelis kartus Andrius prašė manęs paaiškinti jam matematiką ir du kartus savaitėje eidavo į miestelį pas vokiečių, anglų kalbos žinovą.

Andrius gavo penkis iš istorijos ir lotynų rašomąjį parašė keturiems. Kai be klaidų parašė anglų kalbos diktantą ir kai matematikui atpylė taip, kad tas net akinius nusiėmė penktuką berašydamas, mes vis dar nieko neįtarėme.

Gal per visą trimestrą taip būtų rėgę prieš Andrių, jei ne kūno kultūros mokytojas ir klasės auk-

lėtojas Lėtavičius. Jis peržiūrėjo mūsų visų padarytą pažangą, pagyrė, paragino, o pamatęs Andriaus pažymius, patenkintas nusijuokė:

— Matai, Ulbaiti, ar nesakiau, kad tu gali mokytis? Atrodo, kad Radžiui nori pralenkti, ar ką?

Dabar tik mums nušvito viskas! Atsiminėme, kad dar gerokai prieš Velykas mokytojas Lėtavičius paskelbė, jog geriausiai baigusį šeštoką jis vešis kartu vasaros stovyklon, kaip savo, sporto vadovo, pagelbininką.

Mūsų tarpe nesimatė nė vieno rimto varžovo Radžiui. Ir jis iš anksto jau gyrėsi.

Štai ką Andrius slėpė! Auksinis sumanymas! Dėl Radžiaus Andrius nevažiavo ekskursijon, dėl Andriaus Radžius nematys stovyklos palapinių. Ar pavyks, ar ne!

Mes degėme naujo nuotykio karščiu — lenktynės žadėjo būti be galo įdomios ir nenutrūkstančios. Netrukus jau visa gimnazija žinojo apie mūsų klasės varžybas. Po rašomųjų visi apspisdavo mus, klausinėdami, kaip parašė Radžius ir kaip pasisekė Andriui.

— E, Radžiau, nušvilps tau Ulbaitis visą stovyklą, tai bus baigta! — šaukė pirmokai, o kiti, kurie mokėsi jau literatūros, padeklamuodavo: — "Sudiev, stovykla, man linksma buvo apie tave sapnuoti. Dabar Ulbaitis kaip karalaitis ten rengiasi važiuoti!"

Andrius dirbo kaip niekad. Nekartą jis dar mokėsi, kai mes džiaugėmės sapnų karalyste.

* * *

Paskutinis trimestras pralėkė greit kaip vasara. Dvi dienos — ir jau atostogos. Dar ne visi mokytojai buvo išvedę galutinius pažymius, bet mes juos buvome nuskaičiavę ir džiūgavome Andriaus laimėjimu. Per eitas tris naktis jis beveik nemigo ir paskutinį matematikos rašto darbą padarė be klaidų. Radžius susinervino ir vos tris su minusu besukrapštė. Kituose dalykuose juodu ėjo lygiai.

Paskutinė pamoka buvo fizika. Mokytojas Vorėnas šaukdavo atsakinėti paprastai tik kartą per trimestrą, ir tas pažymys dažniausiai būdavo galutinis. Tik šiandien Vorėnas buvo kažkodėl duosnus ir leido atsakinėti visiems, kurie tik norėjo. Beklausinėdamas, jis vis žvilgčiojo į laikrodį ir kai jau visi pasitaisė, jis dar permetė akim dienyną ir tarė:

— Ulbaitis.

Andrius atsistojo išbalęs kaip kreida, o mes tik išsižiojome, minutę nesuprasdami, kas čia dedasi.

Paskutinę savaitę Andrius buvo susikaupęs vien matematikai, nes tai buvo lemiamas dalykas, o visa kita atrodė jau saugu. Jis drebančia ranka dabar braižė lentoje diagramas ir rašė formules. Vorėnas, pastebėjęs klaidą, liepdavo viską nutrinti ir duodavo kitą dalyką, dar sunkesnį ir dar painesnį. Andrius visai su-

(nukelta į 138 psl.)

BER- ŽAS SVY- RUOK- LIS

Kai svetimoje šaly lygiais plentais bekeliaudami pamatome kur pakely plačiai išskėtusį šakas beržą, nejučiomis prisimena Lietuva. Taip, rodos, ir sugrįžti į tėviškės beržynus, matai baltus beržų kamienus, girdi gležnų beržo lapelių šlamėjimą. Arba mintis nuskrenda ten prie tvenkinio, kur, savo šakas bemaž iki vandens nuleidęs, ankstų rytą stovėjo beržas svyrrokuks, o jo lapais varvėjo skaidri rytmečio rasa. Kokie žali ir švelnūs buvo jo lapai!

Beržas — labiausiai mėgstamas lietuvių medis. Kiek daug romantikos su jo vardu susiję, kiek poezijos rasiom beržo šakom paskirta! Atrodo, jei būtų galima kalbėti, kad medžiai, kaip ir žmonės, turi savo būdą ir charakterį, tai beržo būdas kažkodėl turėtų būti panašus lietuvių būdai. Ir vienas ir kitas vieniši, kažkokio liūdesio pilni; ir vienas ir kitas stiprus ir atsparus, nereikalaujant didelių patogumų, tvirtai įaugę į savo žemę.

Neveltui juk ir mūsų dainose beržas visur sudvasintas. Kai dainuojame "Ko liūdi, berželi, ko liūdi" ir klausiamo, "ar auštantis rytas nelinksmin, ar gaila naktinės tamsios", — ar ne savo ilgesį pergyvename, ar ne savo liūdesį ten apdainuojame? O kitoje dainoje sutinkame tris berželius, gale lauko stovinčius, kaip žmonės tarp savęs besikalbančius, savo ateitim besidalinančius.

Nei Amerikoje, nei Kanadoje nerasime lygiai tokio pat beržo, kaip Lietuvoje, bet jie visi panašūs. Beržų rūšių esama apie 30. Lietuviškasis beržas išauga iki 25 metrų aukščio. Jis nelepus ir auga visur: smėlyje ir derlingoje dirvoje, sausose ir šlapiose vietose. Nebent tik pušis gali pakęsti blogesnę dirvą. Beržo amžius siekia iki 150 metų, tačiau jau 40 metų beržas būna pilno savo aukštumo ir grožio. Beržas labiausiai mėgsta šviesą, todėl laukuose ir saulėje auga beržai, yra žymiai gražesni ir švelnesni už jų brolius, kuriems likimas lėmė augti beržynuose ar kitokiuose miškuose. Grynų beržynų, kuriuose tik vieni beržai bebūtų augę, Lietuvoje nebuvo daug. Jie tesudarė vos 10% visų mūsų miškų plotų. Daugiausia tokių beržynų buvo šiaulių, Rokiškio, Panevėžio ir Biržų apylinkėse. Šiaip gi beržai buvo išsimaišę kartu su kitais medžiais.

Beržo mediena balta, skali, labai tinkama baldų ir visokių įrankių gamybai bei kurui, o beržo žievės viršutinė dalis, vadinama tošis, naudojama įvairioms dėžutėms ir krepšeliams daryti, taip pat ir apavų pramonėje.

Pavasariais beržo kamienai teka sula. Kas tai būtų per pavasaris Lietuvoje, jei neatsigertum tokios gaivinančios ir gardžios beržo sulos. Ji gardesnė už bet kokį gėrimą. Beržo lapai ir jauni pumpurėliai lietuvių buvo vartojami kaip vaistai nuo visokių ligų, o per Velykas jauni beržų lapeliai nepaprastai gražiai nudažydavo velykinius margučius.

Sekminių metu beržais išpuošdavo namus ir gyvulius, pakelių Rūpintojėlius beržų šakelėmis nukaišydavo. O kai ateidavo Dievo Kūno šventės, bažnyčiose būdavo sustatomi ištisi beržynai. Tada maišydavosi bedžiūvančių beržų kvapas su smilkalais prie altoriaus, ir, rodos, pati malda veržte verždavosi prie Dievo. J. B.

Daiva Nauragyte

DEBESŲ SONATA

Kažin kodėl, kai tik pavasaris ateina
Ir mėlynumas grįžta į per žiemą išverktas dangaus akis,
Kuomet gali girdėti taip vaikystę primenančią špoko dainą,—
Ir grįžtančių laukinių ančių klegesys tave užmigdo per šviesias naktis,

Tuomet, kažin kodėl, prailgsta darbo dienos,
Ir žvilgsnis klaidžioja beprasmiškai iki paskęsta jūroje dangaus,
Kur debesys ant mėlynų atšlaičių kiūkso, kaip baltų pilaičių sienos,
Ir saulė karalaitė sėdi apsisiautus skraiste audinio brangaus.

Ir prieš akis man stoja tos nerūpestingos dienos,—
Vaikystės dienos, pilnos saulės spindulių ir linksmo, šilto vėjo,
Kai tėviškėlės paupiais, iš po rasų, suglaudę galveles, nedrąsiai gūžčiojo purienos,
O debesys, lyg baltos pilys, žydrioje erdvėje stovėjo.

Ir lygiai taip, kaip anuomet, matau padangęj Galiūnų-riterių pulkus ant balto debesio žirgų sparnuotų,
Baltos pilies mergele, rymančią ir verkiančią palangėj,
Didgalvį slibiną pas balto marmuro vartus ir raitelį, atjojančią padangės vieškeliu vingiuotą.

Matau, kaip keičiasi vaizdai ir nyksta baltos pilys,
Pavirsdamos į skriejančius laivus su būrėm ištemptom plačiais;
Baltos pilies mergelė, gulbe virtus, ištiesia sparnus ir tyliai
Į rugiagėlių erdvę iriasi, keliais težinomais tik jai pačiai...

Kieta ranka, sugniaužusi dienas miglotas,
Iš jų išspaudžia karčią sultį ištrėmimo rūpesčio ir vargo.

Ir balzgana aušra — karti; nemielas vakaras rasotas,
Ir nerandi paguodos tarp aštrių spalvų pasaulio margo.

Tiktai akis pakėlus į padangės plotus
Nurimsta susikrimsi širdis, paskęsta rūpesčiai pilki,—

Meni vėl mėlynas upes, miškus ir tėviškės laukus rasotus,

Viršum kurių rymojo, susimąstę ir pražilę, debesys balti.

SPORTAS

BEISBOLAS

Beisbolas, tik mūsų laikais plačiau išpopuliarėjęs, nėra moderniųjų laikų išradimas. Jo pradžia siekia 1330 metus, kai Anglijos karalius Edvardas III uždraudė prie parlamento rūmų žaisti sviedinį vietas keičiant, nes triukšmas kliudęs posėdžiauti. Taip pat Shakespeare mini beisbolą savo dramoje "Cymbeline": "Strutt matė beisbolą žaidžiant aikštėje, kur dabar stovi Britanijos muziejus; žaidė 12 ponų iš Cheshire ir 12 Derbyshire iš didelių pinigų". JAV baltieji išvystė beisbolą iš indėnų žaidimų. 1839 metais New Yorko valstybėje, Cooper-town mieste, buvo apibrėžta pirmutinė aikštė, maždaug dabartinių aikščių pagrindu, organizuota Abner Doubleday. 1845 m. New Yorko Knickerbocker Baseball Club galutinai nustatė to žaidimo taisykles ir jam palaikyti įsteigė 1858 m. National Association. Šiuo metu Amerikoje yra 2 lygos — American ir National League. Abi turi po 8 komandas.

Beisbolas yra žaidžiamas atvira ore. Žaidimui reikalinga visai lygi, geriausiai veja apaugusi aikštė, kvadrato formos; vienos kraštinės ilgis maždaug 27 metrų (90 pėdų). Žaidžia dvi komandos po 9 žaidėjus. Juos sudaro: metėjas (pitcher), gaudytojas (catcher), kuris taip pat saugoja ketvirtą aikštelę (baze); pirmos, antros ir trečios aikštelės sargai; centro, kairiojo bei dešiniojo sparno saugotojai; ir trumpų mušimų sargas. Iš vienos, vadinamosios gynimo komandos, vienu laiku gali žaisti ne daugiau kaip 3 žaidėjai (iš jų tik vienas mušėjas), o puolimo komandos visi žaidėjai dalyvauja aktyviai. Žaidimą paprastai pradeda atvykusi komanda. Kiekvienos komandos vadovas nustato mušėjų eilę. Žaidėjai turi jos laikyti visą žaidimą. Paprastai geresni žaidėjai muša pradžioje. Žaidimui reikalingi įrankiai: odinis kamuoliukas 7 cm skersmens, sverias nuo 142 ligi 155 gr; tvirta, medinė, nedaugiau kaip 105 cm lazda (jos vienas galas storesnis, apie 6,5 ar 7 cm skersmens); kaukė, minkštas

AKIS UŽ AKĮ

(Atkelta iš 136 psl.)

simaišė. Kai su rasota kakta grįžo savo vieton, vienas mūsiškių pamatė, kaip Vorėnas suraitė dvejetuką.

* * *

Klasėn atėjo auklėtojas Lėtavičius. Išdalino pažymėjimus, o paskui, šaltu, kaip marmuras, balsu paskaitė geriausių mokinių sąrašą.

— Pirmasis mokiny — Radžius. Vidurkis — keturi, kablelis aštuoni. Antrasis — Ulbaitis. Keturi, kablelis penki. Trečias...

Toliau mes ir nebesiklausėme. Auklėtojas išdalino knygas geriausiems trims, ir atrodė, kad, palinkėjęs smagių atostogų, išeis. Tačiau jis atsirėmė viena ranka į palangę ir prabilo:

— Aš dar turiu jums šį tą pasakyti. Buvau pažadėjęs geriausią savo mokinį vežtis stovyklon. To pažado ir laikysiuosi. Jūs galvojate, kad geriausias mokiny yra tas, kuris surenka aukščiausius pažymius. Man geriausias mokiny yra tas, kuris padaro didesnę pažangą. Dažnai pirmasis mokiny būna kartu ir geriausias. Bet šį kartą ne! Kas pirmasis — aš jums jau sakiau. Kas geriausias, — jūs patys žinote.

Jis priėjo prie Andriaus ir kietai paspaudė jam ranką.

krūtinei pridengti šarvas ir minkštai prikimštos pirštinės. Gaudytojas jas pasirenka savo nuožiūra.

Žaidžiama tokiu būdu: kvadrato viduryje, specialioje aikštėje, stovi metėjas (1); prieš jį, kvadrato pagrindinio kampo užpakalyje, stovi gaudytojas (2); šalia jo, specialioje aikštelėje, būna mušėjas su lazda. Teisėjui davus ženklą, metėjas muša sviedinį gaudytojui. Jei sviedinys pralekia neaukščiau mušėjo pečių ir nežemiau jo kelių, mušėjas lazda atmuša ore lekiantį kamuoliuką į lauką. Jei atmušti pavyksta, mušėjas, metęs lazda, pasileidžia bėgti, norėdamas pasiekti I aikštelę (base pagrindą), kol sviedinys grįš į metėjo rankas. Mušėjas, pametęs lazda ir pradėjęs bėgti, laikomas jau bėgiku. Pasiekęs I-ją aikštelę ir pamatęs, kad sviedinys dar ne grįžo į metėjo rankas, bėgikas kuria iki II-os, o jei pavyksta, iki III-os aikštelės. Jeigu apibėga visas tris aikšteles ir spėja grįžti į ketvirtą, jis laimi savo komandai "home run", kas vadinama vienu tašku. Jei sviedinys numušamas netoli ir bėgikas suspėja pasiekti tik I-ją aikštelę, tai toks smūgis vadinamas paprastu (single); jei per vieną dūžį suspėja pasiekti antrąją aikštelę, tai vadinama dvigubu smūgiu (double); o jei trečią — trigubu (triple). Mušėjas, pasiekęs saugiai kurią nors aikštelę, bet nenubėgęs iki "namų", joje palaukia, kol kitas muša ir duoda progos bėgti toliau. Smarkiai bėgančiam mušėjui-bėgikui beveik neįmanoma pačiam sekti visus puolėjų veiksmus. Jam susiorientuoti padeda kiti jo komandos žaidėjai, kurie šaukdami jam vadovauja. Puolėjų tikslas yra sutrukdyti mušėjams, kad jie kuo mažiausiai laimėtų taškų. Jeigu išmuštas sviedinys ore pagaunamas priešingos komandos, tai mušėjas iškrenta. Jei bėgikui nepavyksta pasiekti norimos aikštelės, arba bėgimo metu vienas puolėjų, stovinčių prie aikštelių, paliečia jį sviediniu, arba jei tris kartus iš eilės nepataiko lazda į muštuką, ar prasilenkia su žaidimo taisyklėmis, tai jis turės apleisti žaidimą — laikomas nežaidžiančiu (out). Jis turi atsargoje laukti, kol ateis jo eilė vėl būti mušėju. Jei trys gynimo komandos žaidėjai dėl šių priežasčių išeina iš aikštės, komandos keičia savo vietas. Kiekvienai komandai 9 kartus gynimą sužaidus, žaidimas baigiamas. Laimi ta komanda, kuri surenka daugiau taškų (bėgimų). Žaidėjų, esančių puolimo komandų lauke ir prie aikštelių, uždavinys yra kuo greičiau pagauti mušėjo atmuštą kamuoliuką ir grąžinti jį į metėjo rankas.

Ilgiausio žaidimo rekordas priklauso Bostono ir Brooklynio National League komandoms. Jie, turėdami po 1 tšk., 1920 m. gegužės 1 d. žaidė 26 kėlinius. Iš kitos pusės, jei sužaidžiama mažiau nei 5 kėliniai, žaidimas neužskaitomas.

Lietuvoje beisbolas buvo įvestas leit. St. Dariaus iniciatyva. Beisbolą žaidė aviacija, LFLS ir Marijampolės sportininkai. Pirmos oficialios beisbolo pirmenybių rungtynės Lietuvoje įvyko 1922 m. Žaidė Aviacija su LFLS. Po 5 rungtynių laimėjo LFLS. 1923 metais įvyko pirmos tarptautinės beisbolo rungtynės tarp Lietuvos ir Estijos. Laimėjo Lietuvos aviacijos komanda, vadovaujama St. Dariaus.

Dabar mes žydime, anksčiau žydėjo kiti, ir netrukus žydės dar kiti, kurių vaikų mes niekad nematysime.

Autorius nežinomas

Daug kalbi, žmogau, nes netrukus tu būsi užkastas: į žemę; todėl tylėk ir, kcl gyvas, galvok apie mirtį.

Palladas

KREIVOS

Kaštanas

TECHNISKA MEILĖ

Jei tu turi automobilį
Tai visos panos tavo myli,
Tu jas vežioji vakarais,—
Ir dar meilėsnis jom darais.

Jeigu matai, kad meilė šala,
ir viskas eina prie galo, —
Perki naujesnį kaip matai —
Tvirtėja meilės pamatai.

Ir visas miestas tuomet žino,
Kad kol turi baka benzino,
Liepsnos jų meilė kaip ugnis,
Giliai į širdį leis šaknis.

Bet jei kada "per tua culpa,"
Tu atsitrenktumei į stulpą —
Kiekviena tartų tau sausai:
"Tu man tik šoferis buvai"...

Čiukas Dėlis

UŽBURTAS RATAS

Sugalvojau vieną kartą,
Kad gyventi nebeverta.
Ir paguosti vargšei širdžiai
Aš ją vyneliu pagirdžiau.
Taip pagirdęs metų porą,
Nutariau, ramstydamas tvorą,
Kad jaunystė kai pragerta,
Nei gyventi nebeverta.

Stovyklautojas pesimistas

Kalynys pareikalavo nuvesti pas
kalėjimo gydytoją.

— Ko gi tamstai trūksta?

— Ach, daktare, — dejavo paci-
jentas, — man būtinai reikia klima-
tą pakeisti.

Dunojumi traukia sunkiai pakrau-
ti prekiniai laivai. Jie giliai vande-
ny pasinėrę, vos tik vienas metras
tėra nuo vandens paviršiaus laivo
krašto. Pakrantėje stovįs Janis su-
sirūpinęs kalba draugui:

— Tik pasižiūrėk, Heinai: koks
lengvabūdiškumas! Jei dabar van-
duo tik pakiltų vieną metrą bema-
tant įvyktų katastrofa!

— Eik, jau eik, nešnekėdama,
Onut: mėnulis negali būti apgyven-
dintas — kur gi tie visi žmonės pa-
sidėtų, kai nėra pilnatis?!

Ponas Holl sėdėjo koncertų salė-
je, tačiau nuolatos buvo trukdomas
kaimyno, kuris be perstojo kosėjo.

— Tamsta, — pašnibždėjo jis, ne-
tekęs kantrybės, — jeigu Tamsta
būtinai turite kosėti, tai bent pasi-
stengkite prisitaikyti prie muzikos
tono.

Gydytojas pacientui:

— Jūs turite keltis ir gulti su viš-
tomis.

— Hmm, — suabejojo šis, — bet
kažin, ar mano šeimnininkė leis man
laikyti kambaryje vištas?

— Kokia yra šios dienos data? —
klausia ponas profesorius.

— Pasižiūrėk gi į laikraštį, kuris
guli ant stalo, — šaukia žmona jam.

— Taigi, taigi, — niurzgia profe-
sorius, — tas laikraštis yra gi va-
kar dienos.

Studentė studentui "finis semestri"
šokių metu:

— Mielas kolega, Tamsta turėtum
šokdamas įvesti daugiau įvairumų.

— Kaip tai, kolege?

— Na, pavyzdžiui, Tamsta galė-
tum jau pradėti minti ant mano kai-
riosios kojos — dešiniajai jau pa-
kanka!

Svečias restorane moja kelneriui:

— Atneškite man to, ką tas po-
nas, ana ten, valgo.

— Visuomet Tamstos patarnavi-
mui, gerbiamas pone. Tik aš bijau,
kad tas Jūsų nurodytasis ne taip
lengvai duosis apgrobiamas.

Gyvenimas niekad nepalaukia...

Išdykęs vaikas nusikalto. Tėvas
pasiguldė jį ant kelių, idant išvary-
tų ožį. Šnickšdamas ir įkaitusiu vei-
du jis pagaliau po kiek laiko nusi-
kaltėlį paleido. Sūnus nusišluostė
ašaras nuo veido, pasižiūrėjo į tėvą
ir, kraipydamas galvą, pareiškė:

— Tėveli, bet tu gi visiškai ne-
galvoji apie savo sveikatą!

Koncerte. Pirmoji ponja:

— Ši solistė tikrai gerai dainuoja.

Antroji ponja:

— Priešingai, man atrodo, kad ji
dainuoja pasibaisėtina. Kaip Jūs
galvojate, ponas Kūkali?

Mandagus kaimynas, pažadintas iš
snaudulio:

— Aš visiškai sutinku su abiejų
damų nuomonėmis.

ŠYPSENOS

DARBAI ŽMONĖS

DEBESYS PLAUKIA PAŽEMIU

Gyvenimas plaukia pažemiu.
Mes nepajėgiam pasikelt. Pa-
kelti gyvenimo nuo pažemės.
Nepajėgiam...

223 pusl.

Sustodamas ties nauja knyga, recenzentas turi dvejopą uždavinį: 1) supažindinti skaitytojus su knygos savybėmis ir padėti jiems susirasti tikrąsias jos vertybes, 2) padėti pačiam autoriui pastebėti savo silpnų ir kritiškai įvertinti savo kūrybos priemones ir pasirinktąjį kelią. Neteisingas yra kai kurių mūsų įsikąstas teigimas, kad recenzijas rašo tik autoriaus draugai arba jo priešai. Galimas dalykas, kad kartais draugai tikrai paprašo tokių recenzijų, kurios autorių gal visai be pagrindo kelia į padanges, tačiau tų recenzentų, kurie santūriau, o gal ir su neigiamomis pastabomis atsiliepia apie naują kūrinį, vis dėlto negalima vadinti priešais. Juk nepagrįstas gyrimas gali autoriui būti žymiai žalingesnis už santūrias pastabas, nurodančias jo klaidas. Kritikos ugnyje nuvalomos dulkės nuo autoriaus kojų, kurių savo kūrybos ėjime jis gal buvo ir nepastebėjęs.

Rašydamas apie pirmąją Aloyzo Barono beletristikos knygą, turėdamas galvoje autoriaus talento stiprumą ir kūrybinį ekspansyvumą, nepagailėjau griežtesnių pastabų apie tuos dalykus, kurie, mano supratimu, išmuša autorių iš literatūros meno plotmės į pašalinius takelius. Tačiau tuo pačiu neneigiau nei autoriaus talento, nei jo pasiektų laimėjimų.

Dabar kalbėdami apie antrąją Aloyzo Barono knygą, išleistą taip pat 1951 metais—DEBESYS PLAUKIA PAŽEMIU, galime pasidžiaugti, kad tų gerųjų literatūrinių savybių, kurių buvo ir pirmoje knygoje, čia yra žymiai daugiau. Visos šešios ilgokos novelės, kurios sudaro svarbiausiąjį knygos turinį, yra išlaikytos literatūrinėje plotmėje: įdomios savo fabula, įtempta intriga, pakankamai apmestais personažais ir laisvai valdomomis kompozicinėmis priemonėmis. Pačiu stipriausiu dalyku reikėtų laikyti "TREČIĄJĮ TAŠKĄ" — čia ir pasakojimo vientisumas, įtempta intriga ir charakterių pakankamas ryškumas jun-

giasi į darnią visumą, sudarančią išbaigtą literatūros kūrinį. Po šios novelės savo įdomumu eitų GRAN-DINĖ. Stiprią intrigą turi ir VIE-NARANKIS ir taip pat PABĖGIMAS. Tačiau charakterių psichologinis nuoseklumas ten jau gerokai šlubuoja.

Tie minėti šeši pasakojimai yra įrėminti trijų vyrų kelionėje. Karo sugriautoje Vokietijoje jie važiuoja įvairiausių žmonių prisigrūdusiame traukinyje ir turi daug laiko kalbėtis, ginčytis ir pasakoti. Tūse rėmuose išryškinamos ir pagrindinės veikalo idėjos. Jos išreikštos tam tikromis tezėmis ir gana ryškiai aptartos tų trijų vyrų pasikalbėjimuose ir ginčuose. Anie šeši literatūriniai pasakojimai yra lyg vaizdingos iliustracijos toms tezėms paremti. Tiesa, būtų neteisinga teigti, kad nebūtų literatūrinės formos ir šioje rėminėje dalyje, kuri apima visus šešis literatūrinius pasakojimus, glaudžiai ir organiškai įsiterpdama tarp jų. Tačiau beletristinis elementas čia yra gerokai praskiedžiamas filosofiniais samprotavimais, atstais publicistiniu būdu. Tiesa, autorius čia gana atsargus: pats savo vardu nieko neteigia ir neneigia — jis leidžia kalbėti ir ginčytis trims keliaujantiems traukiniu personažams, bet vis dėlto tas gausus idėjinis elementas čia dar persunkus toms negausioms beletristinėms formoms, kad jos pajėgtų tą pašalinį literatūrai elementą padaryti organišką literatūros kūrinio dalimi. Žinoma, čia nepasisakome prieš filosofinį ar gilesnį turinį iš esmės, tik pabrėžiame, kad ir toks turinys turi susirasti tikrą literatūrinę formą, sukuriančią skaitytojuose realaus gyvenimo iliuziją. Savaimė aišku, kad tos filosofinės tezės pasyvų ir aktyvų pasipriešinimą, apie kerštą ir aklą teisingumą, apie teisę save mylėti ir apie tikrąją krikščionišką meilę duoda knygai idėjinį svorį. Tačiau šitas svoris nieko bendro neturi su literatūros kūryba. Neneigiame, kad A. Baronas yra

kartu ir filosofas, tačiau gėrimės, kaip meno kūrinio, tik tais dalykais, kur ta filosofija jau pajėgta įlieti kaip neišskiriama jo vaizduojamo gyvenimo dalis, o nereikiama tik kalbėjimu apie gyvenimą ir žmogaus remontą.

A. Barono žmogus yra neramios ir jėskančios dvasios. Pats autoriaus talentas subrendo kaip tik tuo metu, kai pasaulio sukrėtime svyravo po kojomis žemė. Toji žemė ir dabar tebesvyruoja. Tą svyravimą dar labiau jaučia benamis tremtinys. Tokius žmones A. Baronas ir vaizduoja. Jie jėško, kankinasi ir neranda. Filosofinėje plotmėje kartais jie randa atsakymą į esminius klausimus, bet realaus gyvenimo reiškinuose jie dažnai paklysta. Jų kelias eina laužyta linija. Ant šito pagrindo atsiranda ir tie psichologiniai kontrastai, kurių gana gausu A. Barono kūryboje.

Gilindamiesi į detales, galėtume iškelti daug teigiamų ir neigiamų ypatumų. Bet juos lengvai gali pastebėti ir kiekvienas akylesnis skaitytojas. Palyginę su pirmąja knyga, matome, kad šioje autorius yra pasukęs daugiau į meno plotmę, daugiau dėmesio skyręs vaizduojamam gyvenimui ir personažams, tobulinęs kompozicines priemones. Personažai dar nėra pakankamai išryškinti ir suindividualinti, tačiau pastangų šioje srityje parodyta. Reikia tikėtis, kad kitose knygoose neliteratūriniai elementai visai bus pašalinti, ir kad A. Barono literatūrinis talentas iškils visu savo didumu, kad išnyks ir sultingame, vaizdingame bei dinamiškame stiliuje tas nežymus manierizmas.

Pr. Naujokaitis

LIETUVIŲ ŽURNALISTŲ SĄJUNGA

Lietuvių žurnalistų Sąjunga pastutiniu laiku buvo sudariusi specialią reorganizacinę komisiją ir jai pavedusi pertvarkyti LŽS įstatus. Reorganizacinė komisija įeina šie Amerikoje gyvenantieji žurnalistai: A. Gražiūnas, D. Penikas, V. Gedgaudas, S. Narkeliūnaitė, V. Rastenis ir A. Šalčius.

Komisija jau paskelbė pertvarkytas LŽS tvarkos taisykles, pagal kurias LŽS gali priklausyti visi priklausančios Lietuvos žurnalistų Sąjungai asmenys, išskyrus tuos, kurie buvo komunistinės ar kitokios prieš Lietuvos nepriklausomybę nusistačiusios spaudos bendradarbiai. Sąjunga priima ir naujus narius. Jie turi būti arba lietuviškų laikraščių redaktoriai arba pastovūs ir nuolatiniai laikraščių bendradarbiai, pasireiškę mažiau su 10 straipsnių per metus visuomeninio bei kultūrinio gyvenimo temomis arba periodiškai teikią žinias laikraščiai iš bet kurios viešojo gyvenimo srities.

PAX ROMANA KONGRESAS

Daugelis iš mūsų studentijos, studijuodami įvairiuose universitetuose, vartydami storas mokslo knygas ir semdamiesi išminties bei tiesos, dažnai neranda laiko pagalvoti apie tai, koks iš tikro yra ir turi būti universiteto vaidmuo visuomenėje ir visame gyvenime. Ar universitetas tik turi išmokslinti jaunuolį, kad jis galėtų daugiau pinigų uždirbti, ar jis turi ir daugiau ko nors duoti? Iš kitos pusės — ką kiekvienas studentas gali universitetui duoti? Vis tai klausimai, kurie tikram studentui turi rūpėti.

Šiuos visus klausimus yra pasiryžęs rimtai išgylvinti dvidešimt antrasis PAX ROMANA kongresas, šią vasarą šaukiamas trijuose Kanados miestuose — Toronte, Montrealyje ir Quebeke. Dar 1949 m. Anglijoje įvykęs "Newman" Sąjungos kongresas diskutavo universiteto vaidmenį moderniajame pasaulyje. 1950 m. PAX ROMANA kongrese Amsterdame buvo nagrinėjamas universiteto vaidmuo kultūroje. Tais pačiais metais jau buvo pradėta ruošti šių metų kongresui: numatytų temų santraukos buvo išsiuntinotos visoms PAX ROMANA priklausančioms organizacijoms, kad atstovai būtų iš anksto susipažinę su programa ir galėtų geriau duoti savo papildymus bei pageidavimus. Visa šių metų kongreso studijinė programa bus apribota šešiomis paskaitomis.

Pirmojoje paskaitoje bus paliestas istorinis universiteto išsivystymas, ypatingai pabrėžiant įvairias amžių bėgyje susidariusias aplinkybes ir įtakas, veikusias į universiteto charakterį. Diskusijose bus stengiamasi panagrinėti tuos skirtumus, kuriuos sudaro religinė, istorinė ir geografinė universiteto padėtis. Antroji paskaita lies universiteto paskirtį

kultūrinėje srityje. Trečioji — nagrinės santykius tarp universiteto ir visuomenės, išsklęs profesijų įsigijimo ir pašaukimų apsisprendimo klausimus. Ketvirtoje paskaitoje bus paliesti universiteto ir valstybės santykiai ir akademinis laisvės riba. Bus diskutuojama, kiek toli gali universitetas eiti politikos ir politinių partijų keliu. Penktoji — studijuos klausimus, kiek universitetui gali prisidėti prie tarptautinio bendradarbiavimo. Bus įsiekiami keliai ir būdai tarptautiniam kultūros kėlimui, iškeltas vienos tarptautinės kalbos reikalas ir akcentuojamas įvairių kraštų studentijos pasikeitimas. Šeštoji — kongreso paskaita spres universiteto ir Bažnyčios santykius.

Pirmosios keturios paskaitos bus skaitomos rugpiūčio 26-29 dienomis Montrealyje, likusios dvi — rugp. 31 ir rugsėjo 1 dienomis Quebeke.

Pati kongreso pradžia bus Toronte, rugpiūčio 21 d. Atstovai prašomi registruotis dar rugpiūčio 20 d. St. Michael's College. Kongreso sesija Toronte vyks rugpiūčio 21-24 dienomis. Joje bus diskutuojami bendri PAX ROMANA reikalai ir problemos. Pirmosios sesijos regist-

racijos mokestis — 33.00 atstovams iš šiaurinės Amerikos kraštų ir \$20.00 iš kitur — suteiks visą pragyvenimą Toronte ir kelionę į Montreali. Rugpiūčio 26—rugsėjo 1 dienomis Montrealyje ir Quebeke vyks antroji kongreso sesija, paskirta aukščiau patiektų temų nagrinėjimui. Atstovų registracija prasidės rugp. 25 d. Montreolio universitete. Registracijos mokestis \$40.00, įskaitant pragyvenimą ir keliones tarp Montreolio ir Quebeko. Kongreso uždarymas sutaps su Laval'io universiteto šimtmečio sukakties minėjimu.

Reikia tikėtis, kad šiame kongrese, kaip ir praėjusiuose, Lietuvos vardas bus tinkamai reprezentuojamas. Visa atsakomybė krenta studentams ateitininkams, kurie yra pilnateisiai PAX ROMANA nariai. Gausiausiai be abejo galės dalyvauti kongrese kanadiečiai studentai ateitininkai, tačiau laukiama atstovų ir iš Jungtinių Amerikos Valstybių. Norintieji vykti į šį kongresą, beto ir visais kitokiais PAX ROMANA reikalais besirūpinantieji, prašome kreiptis į Studentų Ateitininkų Sąjungos C. V. pirmininką J. Gylį šiuo adresu: 1836 So. 49th Court, Cicero 50, Ill.

O. S.

IRC ATSTOVŲ SUVAŽIAVIMAS

NEW LONDON, CONN.

Kasmet Connecticut College, New London, Conn. rengia suvažiavimą-diskusijas Jungtinių Tautų klausimais. Jų tikslas — sukelti Amerikos akademiniame jaunime daugiau susidomėjimo tarptautiniu bendradarbiavimu. Šiais metais konferencijos tema buvo "JTO ir regionalizmas". Paskaitas skaitė trys žymūs JAV politikos žinovai iš Yale, Smith ir Wesleyan universitetų. Po paskaitų vyko diskusijos atskiruose rate-liuose, kur buvo nagrinėjamos stambiausių regionalistinių sąjungų — NATO, Britų Commonwealth ir Arabų lygos — problemos. Baigmėje buvo prieita išvados, kad dabartiniu metu JTO nėra pajėgi atlikti savo pirminės paskirties — taikos išsaugojimo, todėl regionalistinės organizacijos, veikiančios JTO rėmuose ir siekiančios bendro saugumo, o ne agresijos, yra ne tik leistinos, bet ir reikalingos.

Suvažiavimam per IRC klubus (International Relations Clubs) iš kiekvieno Naujosios Anglijos universiteto buvo pakviesti du delegatai — vienas amerikietis ir vienas užsienietis. Daugumas suvažiavime dalyvusių užsieniečių yra atvykę vienerių metų studijoms pagal tarptautinį studentų pasikeitimo planą. Čia matėsi jaunimo iš Anglijos, Prancūzijos, Šveicarijos, Vokietijos, Aust-

rijos, Suomijos, Ceilono, Vakarų Afrikos, Filipinų, Kinijos ir iš kitų kraštų, o taip pat — lietuvių ir latvių atstovai. Užsieniečių dalyvavimas nepaprastai pagyvino diskusijas, duodamas amerikiečių studentams puikią progą susipažinti su kitataučių galvoseną politiniais ir visuomeniniais klausimais.

Diskusijose apie Atlanto paktą buvo galima pastebėti, kad amerikiečiai studentai realiau žiūri į komunizmo pavojų, negu europiečiai, gyvenę raudonosios grėsmės šešėlyje. Vokiečiai studentai prikašiojo amerikiečiams, kad šie jiems neleidžia tartis su sovietais dėl Vokietijos suvienijimo, o prancūzai piktinosi, kad amerikiečiai, teikdami jiems ekonominę paramą, kartu liepia ir ginkluotis. Britų Commonwealth diskusijose aktyviausiai pasireiškė studentai ceiloniečiai, iškeldami opų rasinės diskriminacijos klausimą Pietų Afrikos Unijoje, kur daug skriaudos patiria jų tautiečiai — emigrantai.

Šitokio pobūdžio suvažiavimai, ir bendrai IRC klubai universitetuose yra platus veikimo laukas lietuviškai propagandai. Čia yra puiki proga, ne tik diskutuojame, bet ir asmeniniuose pasikalbėjimuose, iškelti komunizmo daromas skriaudas Lietuvai ir tuo būdu Amerikos studentijoje laimėti daugiau simpatijų savo kraštui.

K. K.

- Prieš 10 metų mirė poetas Kazys Binkis, keturvėjininkų vadas, mūsų poezijos naujų krypčių įieškotojas, mėgstamas poetas ir dramaturgas. Buvo išleidęs dvi eilėraščių knygas: "Eilėraščiai" ir "100 pavasarių". Jo drama "Atžalynas" turi nepaprastą pasisekimą lietuvių scenoje. Antroji jo drama "Generalinė Repeticija" buvo suvaidinta Hanau Lietuvių Teatro Vokietijoje. Kazys Binkis gimė 1893 m. lapkričio 4 ir mirė 1942 m. balandžio 27 d.

- Bernadas Brazdžionis yra parėngęs naują savo eilėraščių rinkinį, kurį pavadino "Nojaus Arka". Knyga netrukus išeis iš spaudos.

- Pabaltijo spaudos paroda, sulaukusi didelio susidomėjimo iš amerikiečių pusės, net du mėnesius buvo atidaryta Columbia Universitete, New Yorke.

MIRĖ FULTON OURSLER

Didysis amerikiečių žurnalistas ir rašytojas Fulton Oursler, kurio knygos paskutiniaisiais metais buvo vienos iš labiausiai perkamų ir skaitomų knygų visoje Amerikoje, mirė š. m. gegužės 24 d., New Yorke išgyvenęs 59 pilnus įieškojimo ir kūrybos metus. Kiekvienas žmogus Amerikoje žino jo garsias knygas šventraščio temomis — „The Greatest Story Ever Told“, kurioje aprašomas Kristaus gyvenimas, ir „The Greatest Book Ever Written“, parašyta pagal šv. Rašto senąjį testamentą. Trumpu laiku 1950 ir 1951 metais buvo išpirkti milijoniniai tų knygų tiražai, jos buvo spausdinamos didelių laikraščių atkarpose, sudramatizuotos ir rodomos televizijos programose bei transliuojamos per radiją.

MIRĖ MARIJA MONTESSORI

Š. m. gegužės 6 dieną Italijoje mirė viena iš didžiausių pasaulio asmenybių, pašventusių visą savo gyvenimą jaunimo ir vaikų auklėjimui, garsiosios Montessori auklėjimo sistemos kūrėja — Marija Montessori. Visas jos pagrindinis auklėjimo darbas buvo nukreiptas į dar priešmokyklinio amžiaus vaikų auklėjimą. Ji skelbė, kad žmogaus gyvenimas prasideda ne dvidešimt, dešimt ar šešeris metus sukačius, bet nuo pat gimimo, ir jog mažas kūdikis jau turi savas teises, kurių pažeidimas jį gali iškreipti visam gyvenimui ir pasukti jį dvasinio bei fizinio liguistumo keliu. Montessori pirmoj eilė

Gimęs ir išauklėtas protestantiškoje šeimoje, Fulton Oursler net 50 metų įieškojo tikrosios tiesos ir tik 1943 metais perėjo į katalikybę. Savo žurnalistiniame kelyje Fulton Oursler yra redagavęs daugelį garsių amerikiečių laikraščių ir žurnalų, o nuo 1944 metų buvo vyriausias „Reader's Digest“ redaktorius. Rašyti pradėjo dar būdamas 13 metų: iš to laiko viena jo parašyta drama — „The Spider“ (Voras) — vėliau truputį pataisyta, turėjo didžiausią pasisekimą Amerikos scenoje. Pagal kitą jo dramą „All the King's Men“ buvo pagamintas filmas, 1950 metais laimėjęs aukščiausią Filmų Akademijos premiją. Yra parašęs daug populiarių detektyvinių romanų; tačiau paskutiniuoju laiku buvo atsidėjęs religinio pobūdžio raštams.

rūpinosi vaikais, jiems ji skyrė visą darbą, karštą meilę ir pasiaukojimą.

Savo auklėjimo darbą Montessori pradėjo vienoje psichiatrinėje Romos klinikoje. Darbas su nelaimingais vaikais pažadino joje užsimojimą įieškoti naujų būdų ir kelių vaiko auklėjime. Jos paskelbtos mintys iš pradžių buvo susilaukusios didelių priekaištų, bet vėliau jos pasirodė buvusios teisingos. Savo raštais ir darbais Montessori visur akcentavo, kad auklėjimo darbas tik tada tegali būti sėkmingas, kai jis kyla iš krikščioniškosios minties. Modernioji pedagogika ir auklėjimo metodika iš Montessori yra daug pasisavinusios.

EUROPOS JAUNIMO SĄJŪDIS

Europinio Sąjūdžio atstovai suprasdami, kad Europos Vienybės ideja turi būti įgyvendinta plačioje visuomenėje, atkreipė dėmesį į jaunimą, kuris ir sudarys artimos ateities visuomenę. Sausio 7 d. įvykęs europinio jaunimo suvažiavimas sudarė previzorinį Europinio Jaunimo Sąjūdžio biurą, kuris nuolatiniame numatoma įkurdint Paryžiuje. Šito Sąjūdžio tikslas ugdyti Europos Vienybės ideją ir tarpusavį visų europiečių sugyvenimą, siekti tautų lygybės ir visų sluoksnių socialinės gerovės, bei visuotinio kultūros pakėlimo.

Darbai vykdyti numatomi paskirų kraštų jaunimo sąjūdžiai. Pirmasis suvažiavimas numatomas rugsėjo mėn. Paryžiuje. Pavergtųjų tautų jaunimas turėtų Europiniame Jaunimo Sąjūdyje dalyvauti ir kovoti už savo teises.

TARPTAUTINIS KOMITETAS
KRIKŠČIONIŠKAI KULTŪRAI
GINTI

Tarptautinis Komitetas Krikščioniškai Kultūrai Ginti įsikūrė 1948 metais, kad savo tiesioginiu tikslu pasiimtų kovą su antikrikščioniškos kultūros propaganda ir suorganizuotų akciją grąžinti visuomenę prie krikščioniškųjų kultūros principų.

Komiteto tautiniai skyriai jau yra beveik visuose Europos kraštuose. Yra susidarę tautiniai komitetai ir eilės Sovietų okupuotų kraštų, jų tarpe ir Lietuvos.

Komitetas pasiryžęs kovoti prieš antikrikščionišką propagandą visose srityse ir kviečia talkon visus, kuriems rūpi krikščioniškoji Europos kultūra.

• P. F. Pecersteinas, Hannoverio Leibnizo Akademijos meno kritikas, savo vasaros paskaitų cikle skaito apie Čiurlionį.

• V. Šoliūnas yra dabar Illinois universiteto stalo teniso meistras. Šio universiteto meistrerio vardą stalo tenise jau ketvirtas semestras iš eilės laimi lietuviai studentai, studijuojantieji tame universitete.

• Mūsų Keliai — Romoje nesenai išleista knyga apie lietuvių katalikų mergaičių ir moterų veiklą. Knyga turi 300 psl. Ją redagavo M. Galdikienė, o išleido Kanados Liet. Kat. Moterų Draugija.

• Kauno Veterinarijos Akademijs Amerikoje pripažinta lygiateise aukštąja tos rūšies mokykla ir ją baigusieji lietuviai veterinarijos gydytojai turi tas pačias teises, kaip ir amerikiečių mokyklas baigusieji. Pripažinimas veikia tik iki 1943 metų laidos. Daugiausia prie to reikšmingo pripažinimo yra prisidėjęs Akademijos auklėtinis vet. gyd. Petras Gailiūnas, gyv. Lawrence, Mass. Jam talkininkavo ir kiti Akademijos buvę dėstytojai bei auklėtiniai.

• Žmonijos Mokslo ir Kultūros Istorijs. Tokiu vardu UNESCO rengiasi išleisti didelis, 6 tomų veikalas, kuris galutinai tebus baigtas tik 1956 metais. Visi šioje knygoje panaudoti straipsniai bus sistematiškai spausdinami šiuo metu Paryžiuje leidžiamame žurnale „Journal of World History“. Patariamoji Lietuvių Grupė yra sudariusi specialią komisiją, kuri rūpinasi, kad tame mokslo veikale būtų žinių ir apie Lietuvą. Komisiją sudaro Dr. M. Gimbutienė, Dr. J. Puzinas ir prof. S. Sužiedėlis.

• Gyvųjų Kat. Autorių Galerijos leidžiamo biuletenio paskutiniame numerįje buvo paskelbti ir nesenai į Galeriją priimtieji lietuvių rašytojai: Simas Sužiedėlis, Nelė Mazalaitė, kun. St. Yla, ir kan. Mykolas Vaitkus.

• Dirigentas Vytautas Marijošius gegužės 21 d. Hartforde Bulkeley High School salėje su dideliu pasisekimu dirigavo simfoninį orkestrą. Orkestras yra sudarytas iš Julius Hart Kolegijos studentų, tos pačios kolegijos profesorių ir iš muzikų profesinai iš apylinkės miestų.

• Kun. N. Pakalnis, Broklyno lietuvių Apreiškimo parapijos klebonas, šiemet mini 40 metų savo kunigystės sukaktį.

• Monsn. Ludwik Kaas, vokietis, artimas popiežiaus Pijaus XII bičiulis, mirė balandžio 23 d. Romoje. Jis gyveno prie Vatikano ir vadovavo archeologiniams kasinėjimams po šv. Petro baziliką. Jo buvo aptiktas ir šv. Petro karstas. Prel. L. Kaas iki Hitlerio laikų gyveno Vokietijoje, dalyvavo politikoje, buvo parlamento atstovas ir diplomatas.

• Vatikano išleistame 1952 m. metraštyje nurodoma, kad Sovietų Sąjungoje ir satelitų kraštuose yra nukentėjusių 100 vyskupų. Metraštyje suminėti šie kraštai: Albanija, Dancigas, Estija, Latvija, Lietuva, Lenkija, Kinija, Rumunija, Rusija, Čekoslovakija ir Vengrija.

• Prof. Pr. Skardžius baigia rašyti studiją apie lietuviškus asmens vardus.

• Lietuvių kalba vokiečių universitete. Marburgo universiteto prof. K. Stegmann von Pritzwald paskelbė vasaros semestre skaitysiąs įvadą į lietuvių kalbą.

PLAČIAME PASAULYJE

ATEITININKŲ ŠELPIMO FONDO KONCERTAS NEW YORKE

Gegužės 18 d. didelėje ir gražioje New Yorko "Capitol" viešbučio salėje įvyko gan šaunus koncertas, kurio pelnas buvo skiriamas Ateitininkų šelpimo Fondo reikalams. Koncerto programa buvo įvairi ir nauja New Yorko visuomenei. Lietuvos Operos solistai Antanina Dambrauskaitė ir Ipolitas Nauragis išpildė lietuviškas liaudies dainas ir ištraukas iš operų. Baletu artistai Aldona Šlepetytė, šiuo me-

tu vadovaujanti New Yorko Operinės Sąjungos baletui, ir Alfonsas Liepinas solo ir duete atliko daug gražių baletu numerių. Solistams ir baletu šokėjams akompanavo pianistas Aleksas Mrozinskas. Visą vakarą nuotaikingai vedė ir dar savo artistiniais sugebėjimais gražiai reiškėsi Kauno Teatro aktorius Vitalis Žukauskas.

Koncerte dalyvavo per 600 dalyvių.

NEW YORKAS

Brooklyno moksleivių ateitininkų kuopa drauge su New York'o skautais gegužės 11 d., sekmadienį, minėjo Motinos dieną. 11 val. Apreiškimo bažnyčioje kun. J. Pakalniškis atnašavo šv. mišias, o kun. A. Račkauskas pasakė pritaikintą Motinos dienai pamokslą. 3 val. 30 min. Apreiškimo parapijos salėje įvyko paruošta bendromis ateitininkų ir skautų jėgomis minėjimo programa. Ateitininkų moksleivių kuopos dvasios vadas kun. A. Račkauskas, pradėdamas minėjimą, tarė žodį į susirinkusias motinas ir vaikus, nupasakodamas motinų rūpesčius bei vargus vaikus auginant ir auklėjant. Buvo sukalbėta "Sveika Marija" už miru-

sias motinas. Po to buvo mūsų žymaus stilisto rašytojo p. A. Vaičiulaičio turininga paskaita. Joje iškelta motinos lietuvių vaidmuo lietuvių tautos gyvenime, ir pabrėžta, kad motina lietuvi yra buvus tikroji lietuviškos kultūros saugotoja. Po paskaitos, dainuojant p. Liuberskio moterų chorui "Lopšinė", gyvasis paveikslas "Vargo Mokykla", kurio metu M. Plečkaitytė deklamavo p. Stelingio eilėraštį "O Motina". Toliau R. Kisielius ir A. Bendoriūtė skaitė savo kūrybą, skirtą motinai. I. Banaitytė perskaitė savo rašinėlį — sveikinimą motinoms. Dobužinskienė padainavo solo "Kad aš našlaitėlė", o Ragažinskaitė perskaitė

"Laiškas Motinai". Mišrus choras, vedamas Liuberskio, sudainavo kelias liaudies dainas, ir dar Dobužinskienė drauge su choru — "Karvelėli".

Minėjimas baigtas giesme "Marija, Marija", kurią sugiedojo Liuberskio choras, akompanuojant A. Mrozinskui.

MINĖJO BAIŠŲJĮ BIRŽELĮ

Š. m. birželio 6 d., Brooklyno moksleiviai at-kai susirinko savo ramovėje paminėti Baisųjį Birželį. Susisirinkimas - minėjimas buvo pradėtas malda, kurią perskaitė kuopos kapelionas, kun. A. Račkauskas.

Į susirinkusius ateitininkus kalbėjo Dumbrienė, vaizdžiai nupasakodama Lietuvos vargo kelius, pradedant Mindaugo laikais ir baigiant dabartine Lietuvos vergija. Po to buvo Ateitininkų Federacijos Valdybos rinkimai. J. Baužinskas, MAS Centro Valdybos įgaliotas, padarė pranešimą apie vasaros stovyklą. Susirinkimo pirmininkas perskaitė Centro Valdybos pranešimus tuo reikalu, ir C. V. raštą, kuriuo Schwaeb. Gmuendo "Marijos Pečkauskaitės" kuopos vėliava perduodama mūsų kuopai ir kartu nutarta pasivadinti "Marijos Pečkauskaitės" kuopa. Vėliavos iškilmingas įteikimas įvyks vasaros stovyklos metu.

• Brooklyno moksl. at-kų kuopos menininkas G. Botyrius, šiuo metu baigia "Cleveland" High School. Jis yra piešęs šeštadieninės mokyklos vaidinimui dekoracijas ir dabar projektuoja būsimai kuopos vėliavai kotą, kurio viršūnė bus papuošta menišku ornamentu. Taip pat bebaigia aukštesniąją mokyklą yra Juozas ir Antanas Pupiai.

Abiturientams linkime sėkmės tolimesnėms studijoms!

I. B.

TORONTO, CANADA

Gegužės 18 dieną Toronto vyr. ateitininkai buvo suruošę arbatėlę-pobūvį, kuriame dalyvavo didelis skaičius svečių. Pobūvis praėjo su

Newarko ateitininkiškas jaunimas

Nuotr. Z. Kungio

Pasaulio Liet. Kat. Moterų Org. S-gos vardu atstovės Dr. N. Bražėnaitė ir B. Šlepetytė-Venskuvienė įteikia šv. Tėvui leidinį.

nuotaika prie gausiai apkrautų stalų ir su daina lūpose. Oficialiojoje pramogos dalyje aktualiais klausimais kalbėjo dr. A. Šapoka, Rinkūnas ir Jokubynienė, linkėdami energijos ir ištvermės ateitininkiskame darbe.

Toronto ateitininkų mecenatas Alekna savo lėšomis ir pastangomis yra pagaminęs ateitininkų ženklukų, kurių paskutinė laida jau buvo išsibaigusi. Pobūvio metu ateitininkai už tai jam sukėlė didelės ovacijas.

Pobūvis baigtas linksmąja lalimi — žaidimais, dainomis ir šokiais.

Ap.

AUSTRALIJA

Australijos lietuviai katalikai š. m. balandžio 26 d. Sydneyje turėjo metinį Draugijos suvažiavimą. Suvažiavimui vadovavo Br. Zumeris ir J. Karitonas. Metinę A.L.K. Draugijos apyskaitą padarė valdybos pirmininkas agr. dr. J. Briedis, nupasakodamas valdybos darbą ir visą Australijos liet. katalikų veiklą. Buvo renkama nauja valdyba, kurion išrinkta: Br. Zumeris — pirm., J. Ustijanauskas — vicepirm., P. Sirgedas — sekr., J. Tallat-Kelpša — išd., V. Miniotas — švietimo vadovas. Australijos liet. kat. dvasios vadu ir toliau pasilieka kun. P. Butkus. Suvažiavimą sveikino kitos Australijos lietuvių organizacijos, beto buvo pasiūsti sveikinimai Vliukai ir Amerikos Lietuvių Tarybai.

DETROITAS, MICH.

Detroito ateitininkai gegužės 4 dieną suruošė Motinos Dienos minėjimą. Minėjimo programoje paskaitą skaitė rašytoja Alė Rūta-Arbačiauskienė. Po paskaitos meninėje dalyje dainavo Br. Budriūno vyrų kvartetas. Be to pasirodė ir šeštadieninės mokyklos mokiniai, vadovaujami mok. Stasio Šližiaus.

TRYS PASAULIO KATALIKŲ MOTERŲ KONGRESAI

Š. m. balandžio mėn. 15-26 dd. Romoje įvyko Pasaulio Katalikų Mergaičių Federacijos ir Pasaulio Katalikų Moterų Organizacijų Unijos kongresai. Vienintelės iš užimtų kraštų atstovių pilnėmis teisėmis kongrese dalyvavo lietuvės: Dr. N. Bražėnaitė, stud. U. Karvelytė, M. Macevičiūtė ir B. Šlepetytė-Venskuvienė.

Mergaičių kongreso tema buvo "Gyvasis tikėjimas moderniajame pasaulyje", o Moterų kongreso — "Pasaulio taika ir Katalikų Moterų įnašas". Šalia vedamųjų kongresų temų vyko visa eilė darbo ratelių ir paskaitų aktualiais klausimais. Lietuvės pasirodė aktyviai tiek darbo posėdžių metu, tiek tautinių pasirodymų vakare.

Audiencijų pas šv. Tėvą metu U. Karvelytė mergaičių ateitininkų ir šv. Kazimiero seserų mokyklų auklėtinių vardu įteikė Jo šventenybei tautinį kilimėlį, išaustą Tamošaitienės Kanadoje ir pasakė sveikinimo kalbą. Atsiliepdamas į Lietuvos skausmą šv. Tėvas pasakė, kad Jie supranta ir meldžiasi ir suteikė parašytą palaiminimą lietuviams katalikams mergaitėms, ir visoms lietuvišioms katalikoms moterims, išblaškytoms po visą pasaulį.

Š. m. gegužės mėn. 3-6 dd. Paryžiuje įvyko XII Tarptautinės Mer-

Ugnė Karvelytė įteikia šv. Tėvui lietuvių kat. mergaičių vardu tautinį kilimėlį.

gaičių Globos kongresas, kurio metu buvo atšvėstas ir Prancūzų Mergaičių Globos Draugijos 50 metų jubiliejus. Kongreso tema buvo "Modernioji aplinka ir šiandienė globa". Ir šitame kongrese pilnateisėmis delegatėmis dalyvavo lietuvės: O. Bačkienė, Dr. N. Bražėnaitė ir B. Šlepetytė-Venskuvienė.

MARIJANAPOLIS, CONN.

MARIANAPOLIS, CONN.

Gegužės 7 d. Marianapolio ateitininkai dalyvavo Putnamo ateitininkų kuopos rengtame lauze, kuris buvo suruoštas prof. kun. St. Ylos ir Marianapolio viršininko T. St. Saplio, MIC, pagerbimui, jų vardo dienos proga. Jiems buvo įteiktos mažos dovanėlės. Lauze nebuvo pamirštos ir Danutės.

Motinos dieną ateitininkai paminėjo sušaukdami iškilmingą susirinkimą. Paskaitą šiame susirinkime skaitė T. B. Vaišnora, MIC, o referatą — M. Balanda. Meninę programą išpildė kuopos nariai. A. Petronis paskaitė "Laiškas Motinai", J. Manelis padeklamavo A. Paplausko "Eilėraštį Motinai", A. Keblinskas perskaitė K. Inčiūros novelę "Motina". Programą pajvairino kuopos kvartetas, sudainuodamas "Gimtinę". Susirinkimas baigtas malda už Motinas ir giesme "Marija, Marija". Mokslo metų pabaigai Marianapolio ateitininkai rengia ateitininkų dieną, kurios programoje numatoma: šv. Mišios, iškilmingas susirinkimas ir meno bei literatūros vakaras. Laukiama daug svečių.

Mokslo metų baigimo proga š. m. gegužės 30 d. Marianapolio at-kų kupca surengė Ateitininkų dieną.

Programa buvo pradėta šv. Mišiomis, gi vėliau vakare įvyko paskutinis kuopos susirinkimas, kurio metu S. Šerkšnas paskaitė savo referatą "Atominė energija"; atsisveikinimo žodį tarė kuopos pirmininkas J. Manelis.

Po susirinkimo buvo meno ir literatūros vakaras. Muzikui J. Baniui akompanuojant, J. Prapuolenis padainavo St. Šimkaus "Kai vėjai pučia", "Tamsioj naktelėj", komp. Balfe "Bohemijos mergaitė" ir St. Moniuškos "Tu atsimeni mane". Marianapolio ir Putnamo kuopų jungtinis kvartetas padainavo keletą dainelių. Savo kūrybos skaitė A. Petronis ir Milaševičius. J. Prapuolenio eiles deklamavo A. Keblinskas.

Vakaras baigtas nuotaikingais šokiais, kurių metu buvo išleista specialii humoristinio laikraščio "Kamelio Dūmas" laida. Iškilnėse matėsi daug svečių iš kaimyninio New Yorko, Providence, Bostono, Brocktono ir Putnamo.

Kiek vėliau, birželio 8 d. Marianapolio kolegijcje įvyko iškilmingas mokslo metų užbaigimo aktas. Visi pirmieji mokiniai pasirodė esą ateitininkai, gi ypatingai moksle pasižymėję J. Manelis ir M. Balanda gavo dovanas.

Su brandos atestatais rankose ir giliais prisiminimais širdyse Marijanapolio ateitininkai išsiskirstė, tikėdamiesi, jog ir kitais mokslo metais netruks jaunimo, kuris tęstų pirmųjų kolegijos at-kų pionierių taip sėkmingai pradėtą darbą.

K. K.

PUTNAM, CONN.

Gegužės 7 d. Putnamo moksleivių ateitininkų kuopa surengė šventę prof. kun. Stasio Ylos vardinių dienai paminėti. Prof. S. Sužiedelis, kuris buvo atsitiktinai atvykęs į Putnamą buvo pakviestas dalyvauti. Ta proga prof. S. Sužiedelis šiltais žodžiais pasveikino solenizantą, taip pat kreipdamasis ir į visus susirinkusius. Vakarą praėjo jaukioje nuotakoje, pradedant įvairiais sveikinimais ir baigiant dainomis. Mūsų mielam dvasios vadui buvo įteikta mergaičių ir berniukų ateitininkų dovana.

E. S.

EAST ST. LOUIS, ILL.

„Šv. Kazimiero“ kuopos moksleiviai ateitininkai surengė Motinos Dienos minėjimą. Minėjimo pradžioje paskaitą skaitė Petrikienė, kuopos vėliavos krikšto motina. Parapijos klebonas kun. A. Deksnys pasveikino visas susirinkusias motinas ir moksleivius ateitininkus. Ypatin-gai buvo pagerbtos dvi motinos: seniausia — Vilčinskienė ir daugiausiai turinti vaikų — Zaveckienė.

Meninėje dalyje buvo montažas, tautiniai šokiai ir vaidinimas — M. Pečkauskaitės „Senam dvare“. Vaidinimą režisavo studentai A. Baužinskaitė ir A. Sabaliauskas.

Visi kuopos nariai laukia ateitininkų vasaros stovyklos.

A. M.

MOKSLO PAŽYMĖJIMO REIKALU

Anksčiau kai kurie asmenys kreipėsi prašydami išduoti pamesto atestato dublikato nuorašą, patikrinti bylas, kodėl pažymėjimas neišduotas ir panašiais reikalais. Tiems asmenims, kiek tada sąlygos leido, buvo pagelbėta.

Dabar archyvo medžiaga jau taip aptvarkyta, kad galima tuo reikalu kiekvienam padėti. Tad visi tie asmenys, kurie mokėsi Vokietijoje ir kuriuo nors būdu neteko išduoto pažymėjimo ar dėl emigracijos nespėjimo atsiimti jam priklausomo dokumento (o tokių yra) gali kreiptis į Pasaulio Lietuvių Archyvą, 2601 W. Marquette Road, Chicago 29, Ill., U. S. A.

Kad būtų galima greičiau ir lengviau padėti, besikreipiantis turi nurodyti mokyklos pavadinimą, savo vardą ir pavardę, gimimo datą ir vietą, kurios klasės pažymėjimu suinteresuotas ir kuriais metais tą klasę baigė

PLA Vadovybė

BOSTONAS

Lietuvių Studentų Sąjungos skyrius Bostone jau antri metai sėkmingai veikia ir turi virš 20 narių. Birželio 7-tą surengta akademinių metų pabaiga — Finis Semestri. Po-būvyje dalyvavo Bostono ir Worcesterio studentai, šių metų abiturientai ir Lietuvos aukštųjų mokyklų dėstytojai, gyveną Bostone. Kalbėjo prof. kun. Yla ir prof. S. Sužiedelis. Programą vedė stud. Vyt. Čer-nius.

Dauguma studentų studijuoja Boston University ir Northeastern Univ.; kiti Boston College, College of the Sacred Heart, Emmanuel College.

Skyriui pirmininkauja A. Sužiedelis.

Bostono stud. at-kų draugovė geg. 24 d. buvo suėjusi mėnesiniam susirinkimui. Zita Zarankaitė referavo ir pravedė diskusijas tema „Kaip laimėti draugus ir turėti įtakos žmonėms“, pagrindan imdama taip pavadintą Dale Carnegie knygą. Taip

pat diskutuotas bendrai visos draugovės rašomas referatas apie ateitininkijos nuopelnus ir trūkumus pra-eity. Kaip ir visuomet, buvo paskai-tytas humoro žurnalas „Gaudeamus Zbitka“.

Dr. Kazys Šidlauskas, stud. at-kų draugovės narys, ši mėnesį Harvar-do universitete įgyja teisės magistro laipsnį (LL.M.).

Algirdas Mitkus, taip pat draugo-vės narys, amerikietis lietuvis, šiais metais baigia Bostono katalikiškąjį universitetą (Boston College). Stu-dijavo anglistiką ir dramaturgiją.

Kęstutis Keblinskas balandžio mė-nesį buvo nuvažiavęs į New London, Conn., atstovauti savo universitetą (Northeastern) Naujosios Anglijos užsieniečių studentų suvažiavime.

Antanas Sužiedėlis savo universi-tete išrinktas psichologijos būrelio (Psychology Club) pirmininku. Anksčiau tam pačiam būrely jis kal-bėjo apie terorą už geležinės uždan-gos.

NAUJOS KNYGOS IR ŽURNALAI

• **Stepas Zobarskas — DOLERIS** IŠ PITTSBURGHO, du apsakymė-liai jaunimui. Iliustravo dailininkai Vladas Vijeikis ir Povilas Osmolskis. Išleido GABIJA, 1952 m.

• **Vysk M. Valančius — VAIKU KNYGELĖ.** Iliustravo dail. V. K. Jo-nynas. Knygelė skiriama visiems: ir jauniems ir suaugusiems. Pirmieji ras gražiausių pasakojimų ir peda-goginių pamokymų, o suaugusieji galės pasimokyti gražiausios mūsų gimtosios kalbos stiliaus.

• **Jurgis Jankus — PAKLYDĘ PAUKŠČIAI,** I d. Iliustravo dail. Pr. Lapė.

• **TĖVYNĖS SARGAS** — kultūros, visuomenės, politikos ir socialinių mokslų žurnalas, III tomas, 1952 m. Leidžia Lietuvių Krikščionių Demo-kratų Sąjunga.

• **SKAUTŲ AIDAS** — lietuvių skaučių ir skautų laikraštis, išeinąs Toronte, Canadoje, gegužės mėn. Nr. 5.

• **EGLUTĖ** — mėnesinis žurnalas vaikams, gegužės mėnesio Nr. 5.

• **MARGUTIS** — mėnesinis Chica-goje leidžiamas žurnalas, gegužės mėn. Nr. 5.

• **LAISKAI LIETUVIAMS** — mė-nesinis Tėvų Jėzuitų leidinys, gegu-žės mėn. Nr. 5.

• **KNYGŲ LENTYNA** — Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komite-to leidžiamas lietuvių bibliografijos

biuletenis, red. Aleksandras Ružan-covas. Sausio-vasario mėn.

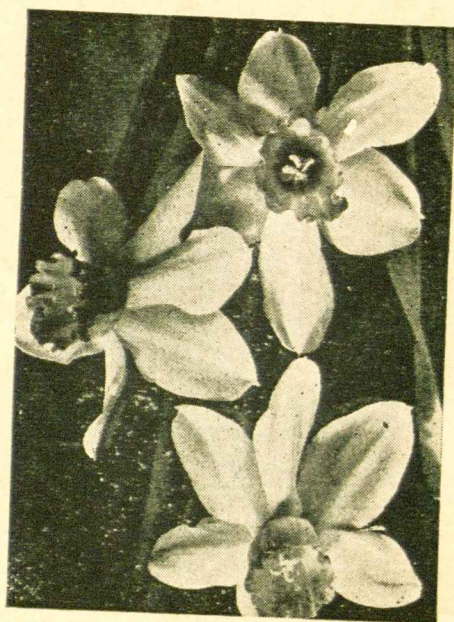
• **Erick Williams — MEDINIS ARKLYS** — romanas iš karo belais-vių stovyklų Vokietijoje. Vertė Br. Aušrotas. Viršelis ir titulinio lapo vinjetė dail. P. Osmolskio. Iliustraci-jos iš „The Reader's Digest“.

• **AIDAI** — Kultūros žurnalas, ge-gužės mėn. Nr. 5. Didelė žurnalo dalis skiriama poetui Maironiui pami-nėti. Kitą žurnalo dalį užpildo A. Ma-ceinos, vysk. V. Brizgio, J. Vaišno-ros, M. I. C. straipsniai, Alfonso Ny-kos-Niliūno poezija ir kt.

• **S. K. A. AIDAI** — birželio nu-meris. Nepaprastai gražiai leidžia-mas šv. Kazimero Akademijos žur-nalas, kuriame bendradarbiauja tiek ir įžymios mūsų jėgos, tiek ir pačios Akademijos auklėtinės. Žurnalas vi-sada gražiai iliustruotas ir sulaužy-tas. Šiame numeryje rašo vysk. V. Brizgys apie Mariją, Balys Braz-džionis apie jaunimo organizacijas, inž. Prapuolenis apie Praną Vaičaitį, studentės L. Širmulytė ir R. Tutly-tė spausdina savo novelas.

• **AUKSO KIRVIS** — rinktinės mūsų žmonių pasakos, parengtos Juozo Švaisto. Išleido pats autorius 1952 metais. Viršelį ir iliustracijas piešė dail. Vyt. Ignatavičius. 224 psl. Kaina \$2.50.

MŪSŲ VYTIS P. L. S. S. Vadų, Vadovių ir Akademikų skautų-čių laikraštis, leidžiamas Chicagoje, bir-želio-liepos mėn. Nr. 6-7.

90. 725. 169